

**Viduslatvijas atkritumu apsaimniekošanas
reģiona Jelgavas valstspilsētas, Dobeles un
Jelgavas novadu atkritumu apsaimniekošanas plāna
2023. - 2027. gadam
stratēģiskās ietekmes uz vidi
novērtējuma vides pārskats**

Saturs

1	Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un īss satura izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem	4
1.1	Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un īss satura izklāsts	4
1.2	Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem	6
2	Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti	8
3	Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots	11
3.1	Esošā vides stāvokļa apraksts	11
3.2	Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots	11
4	Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt	14
5	Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas	15
5.1.	Vides kvalitātes novērtēšana, monitorings	16
5.2.	Emisiju, smaku un trokšņa līmeņa novērtējums SAP "Brakšķi" apkārtnē	20
5.3.	Atkritumu apsaimniekošanas ietekme uz klimatu novērtējums	27
6	Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi	28
6.1	Starptautiskie nozares un vides aizsardzības mērķi	28
6.2	Nacionālie nozares un vides aizsardzības mērķi	28
6.3	Reģionālie nozares un vides aizsardzības mērķi	29
7	Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums	30
8	Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi	33
8.1	Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam	33
8.2	Teritorijas plānošana	36
8.3	Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem	37
8.4	Normatīvajos aktos noteiktās prasības par atkritumu apsaimniekošanas atļaujām	40
8.5	Finanšu nodrošinājums	41
8.6	Sodi par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem	41
9	Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē	42
10	Iespējamie kompensēšanas pasākumi	45
11	Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums	46
12	Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai	47
13	Vides pārskata kopsavilkums	49

Pielikumi:

1. pielikums. Pārskats par sabiedrības līdzdalības pasākumiem
2. pielikums. Saņemtās vēstules
3. pielikums. Pārskats par sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtajiem priekšlikumiem

Saīsinājumi

AAR	atkritumu apsaimniekošanas reģions
AAVP	atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns
BNA	bioloģiski noārdāmie atkritumi
DAP	Dabas aizsardzības pārvalde
ĪADT	īpaši aizsargājamā dabas teritorija
AARC	atkritumu apsaimniekošanas reģionālais centrs
RAAP	reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns
VVD	Valsts vides dienests
VI	Veselības inspekcija
SEG	siltumnīcas efekta gāze
SIVN	stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums
VPVB	Vides pārraudzības valsts birojs
SAP "Brakšķi"	sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons "Brakšķi"

1 Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un īss satura izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

1.1 Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un īss satura izklāsts

Viduslatvijas atkritumu apsaimniekošanas reģiona daļas - Jelgavas valstspilsētas, Dobeles un Jelgavas novadu reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns „Viduslatvijas atkritumu apsaimniekošanas reģiona Jelgavas valstspilsētas, Dobeles un Jelgavas novadu atkritumu apsaimniekošanas plāns 2023. - 2027. gadam” (turpmāk – Plāns vai RAAP) attiecas uz atkritumu apsaimniekošanas nozari Viduslatvijas atkritumu apsaimniekošanas reģiona daļas - Jelgavas valstspilsētas, Dobeles un Jelgavas novadu (turpmāk – Viduslatvijas AAR). Plāns ir vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments reģionālā līmenī.

Ņemot vērā esošu situāciju saistībā ar atkritumu apsaimniekošanas reģionālo centru (turpmāk - AARC) izveidi un to lomu atkritumu apsaimniekošanas sistēmas organizēšanā reģiona līmenī un iepriekšējo sadarbības pieredzi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošināšanā, kur sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons “Brakšķi” (turpmāk - SAP “Brakšķi”) ar tā infrastruktūru atkritumu sagatavošanai pārstrādei un reģenerācijai, kā arī reģenerācijai nederīgo atkritumu apglabāšanai, kalpoja par vienojošo elementu Zemgales AAR daļā, arī jaunajā plānošanas periodā Jelgavas valstspilsētas, Jelgavas un Dobeles novadu pašvaldības ir vienojušās par kopīgas reģionālās zonas izveidi, tādējādi Viduslatvijas AAR tiek iedalīts divās zonās:

1. zona - Rīgas valstspilsētas pašvaldība, Aizkraukles, Ādažu, Bauskas, Ķekavas, Mārupes, Ogres, Olaines, Ropažu, Salaspils un Siguldas novadu pašvaldības;
2. zona - Jelgavas valstspilsētas pašvaldība, Jelgavas un Dobeles novadu pašvaldības.

Šajā ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma (turpmāk - SIVN) vides pārskatā (turpmāk – Vides pārskats) lietojot terminu Viduslatvijas AAR, šī dokumenta sagatavošanas ietvaros domāta daļa no Viduslatvijas AAR (2. zona), kas ietver - Jelgavas valstspilsētas, Dobeles un Jelgavas novadu.

Viduslatvijas AAR ietver šādas pašvaldības: Jelgavas valstspilsētas pašvaldība; Dobeles novada pašvaldība (Annenieku pagasts, Auces pilsēta, Augstkalnes pagasts, Auru pagasts, Bēnes pagasts, Bērzes pagasts, Bikstu pagasts, Bukaišu pagasts, Dobeles pagasts, Dobeles pilsēta, Īles pagasts, Jaunbērzes pagasts, Krimūnu pagasts, Lielauces pagasts, Naudītes pagasts, Penkules pagasts, Tērvetes pagasts, Ukru pagasts, Vecauces pagasts, Vītiņu pagasts, Zebrenes pagasts); Jelgavas novada pašvaldība (Cenu pagasts, Elejas pagasts, Glūdas pagasts, Jaunsvirlaukas pagasts, Kalnciema pagasts, Lielplatones pagasts, Līvberzes pagasts, Ozolnieku pagasts, Platones pagasts, Salgales pagasts, Sesavas pagasts, Svētes pagasts, Valgundes pagasts, Vilces pagasts, Vircavas pagasts, Zaļenieku pagasts).

Plāna nepieciešamību nosaka “Atkritumu apsaimniekošanas likuma” III nodaļa, kā arī Ministru kabineta 2021. gada 22. janvāra rīkojuma Nr. 45 “Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadam” (turpmāk - Rīkojums Nr. 45) 3. punkts, kur noteikts plāna saturs, tā apspriešanas un apstiprināšanas kārtība. Plāns hierarhiski aizvietos „Zemgales reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2014. - 2020. gadam”.

Plāna īstenošana ir vērsta uz atkritumu un atkritumu radītās ietekmes uz vidi samazināšanu, aprites ekonomiku, atkritumus kā resursu izmantošanu, efektīvāku atkritumu apsaimniekošanu u.c. Izrietoši Plāna īstenošana nesaistās ar papildus vides problēmu rašanos, jo atkritumu apsaimniekošana Viduslatvijas AAR daļai paredzēta SAP “Brakšķi” teritorijā, kas atbilstoši spēkā esošajam teritorijas plānojumam “Jelgavas novada teritorijas plānojumu 2011. – 2023. gadam” ir zona, kas izvietota ražošanas objektu un noliktavu (RR) teritorijā, kur kā viens no galvenajiem izmantošanas veidiem minēta atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu apbūve. Tostarp SAP “Brakšķi” teritorijai 2002. gadā ir veikta pilna ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, kā arī poligona ekspluatācija notiek atbilstoši Valsts vides dienesta (turpmāk - VVD) izsniegtās A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas nosacījumiem.

Kopumā AAR izveides mērķis ir nodrošināt ekonomiski pamatotu atkritumu apsaimniekošanu, kas ietver samērīgu atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras un reģionā radīto atkritumu apsaimniekošanas balansu, saprātīgus atkritumu pārvaldījumu attālumus no atkritumu rašanās vietām līdz SAP, u.c. Vienlaikus Viduslatvijas

AAR daļas izstrādes mērķis ir "Valsts atkritumu apsaimniekošanas plāna 2021.- 2028. gadam"¹ (turpmāk - AAVP) noteikto mērķu un uzdevumu īstenošana Viduslatvijas AAR. Detālāks apraksts saistībā ar AAR sasniedzamiem mērķiem, stratēģiskiem virsmērķiem un veicamiem pasākumiem, kas izvirzīti dažāda līmeņa plānošanas dokumentos sniegts 6. nodaļā.

Atbilstoši AAVP un uz to balstītajiem 2023. gada 13. jūnija noteikumiem Nr. 301 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem" (turpmāk – Noteikumi Nr. 301), Viduslatvijas AAR daļa ietver trīs pašvaldības: Jelgavas valstspilsēta, Dobeles novadu un Jelgavas novadu. Kopējais iedzīvotāju skaits 2022. gada sākumā bija 114,59 tūkst. lielākais iedzīvotāju skaits 54,69 tūkst. jeb 47,7 % no reģiona iedzīvotājiem dzīvo Jelgavas valstspilsētā, savukārt pārejās reģiona pilsētās Dobelē un Aucē dzīvo 10,83 tūkst. jeb aptuveni 9,5 % no reģiona iedzīvotājiem, reģiona lauku teritorijās dzīvo 49,06 tūkst., jeb aptuveni 42,8 % no reģiona iedzīvotājiem. Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojums Viduslatvijas AAR ir pieejams visiem iedzīvotājiem, tomēr pakalpojuma izmantošanas līmenis ir atšķirīgs.

Novērtētais kopējais atbilstošajā Viduslatvijas AAR daļā 2022. gadā apsaimniekotais sadzīves atkritumu (ietverts arī izlietotais iepakojums) daudzums ir 34,010 tūkst. tonnu, jeb vidēji 0,30 tonnas uz vienu iedzīvotāju gadā. Lielāko īpatsvaru savāktajā apjomā veido nešķiroti sadzīves atkritumi ~ 81 %. Dalīti savāktie sadzīves atkritumi – vieglā frakcija, t.sk. papīrs, kartons, plastmasas, metāls veido 5 % no kopējā apjoma, kas kopā ar stikla iepakojumu veido 8 %. Būvniecības atkritumi veido 6 % no kopējā apjoma, savukārt liela izmēra atkritumu un dalīti savāktu bioloģiski noārdāmo atkritumu katra plūsma veido 2 % kopējā sadzīves atkritumu plūsmā.

Raksturojot atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru, var apskatīt šādus galvenos virzienus:

1) **Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkti:**

Saskaņā ar atkritumu apsaimniekošanas komersantu sniegto informāciju, Viduslatvijas AAR pašvaldībās dalīti savāktu sadzīves atkritumu dalītā vākšana tiek organizēta izmantojot divu konteineru sistēmu – viens konteiners kurā kopā tiek uzkrāta dalīti savāko sadzīves atkritumu vieglā frakcija (papīrs, kartons, plastmasa, metāls) un atsevišķs konteiners stiklam. Kopā reģiona teritorijā izvietoti 575 publiski pieejamie sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkti, attiecīgi var aprēķināt, ka reģionā vidēji ir viens dalītās vākšanas punkts uz katriem ~199 iedzīvotājiem. Kopumā vērtējot sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktu infrastruktūras pieejamību (kopā ar izvietotajiem privātajiem sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktiem), tā ir vairākkārt augstākā nekā valstī iepriekš noteiktās minimālās prasības.

2) **Šķiroto atkritumu savākšanas laukumi:**

Dalīti savāktu sadzīves atkritumu, speciālo atkritumu grupu, t.sk. videi kaitīgu preču atkritumu savākšanai reģiona teritorijā ir izvietoti četri atbilstoši normatīvo aktu prasībām šķiroto atkritumu savākšanas laukumi. Visos laukumos ir nodrošināta normatīvajos aktos noteikto atkritumu plūsmu pieņemšana.

Vērtējot no pakalpojuma pieejamības viedokļa un šķiroto atkritumu savākšanas laukumu izvietojuma atbilstības noteiktajiem minimālajiem kritērijiem, kas iepriekš tika noteikti normatīvajos aktos², formāli prasības ir izpildītas, tomēr jāņem vērā, ka pēc administratīvi teritoriālās reformas novadu teritorija un attiecīgi iedzīvotāju skaits ir mainījies.

3) **Sadzīves atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai infrastruktūra:**

Sadzīves atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai infrastruktūra ietver šķirošanas līnijas, kurās tiek apstrādāti dalīti savāktie sadzīves atkritumi – papīrs, kartons, plastmasas, metāli, stikls. Apstrādes mērķis ir pārstrādei nederīgo piemaisījumu atdalīšana, dalīti savāktu sadzīves atkritumu sašķirošana pa atkritumu plūsmām un sagatavošana transportēšanai uz pārstrādes iekārtām.

Saskaņā ar veiktās izpētes rezultātiem apskatāmajā Viduslatvijas AAR daļā šobrīd tiek ekspluatētas divas iekārtas, kas paredzētas dalīti savāktu sadzīves atkritumu pāršķirošanai. Viena iekārta atrodas Dobeles pilsētā,

¹ Ministru kabineta rīkojums Nr. 45 (Rīgā 2021. gada 22. janvārī (prot. Nr. 8 20. §)) Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadam <https://likumi.lv/ta/id/320476-par-atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-planu-20212028-gadam>

² Ministru kabineta noteikumi Nr. 328 (Rīgā 2017. gada 13. jūnijā (prot. Nr. 30 33. §)) "Kritēriji un kārtība, kādā novērtēs atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem" <https://likumi.lv/ta/id/291534-%20kriteriji-un-kartiba-kada-noverte-atkritumu-dalitas-savaksanas-pakalpojuma-pieejamibu-iedzivotajiem> Zaudēja spēku: 11.04.2023

kuru apsaimnieko SIA "Dobeles komunālie pakalpojumi", otra Jelgavas valstspilsētā, kur tiek pāršķiroti pilnsabiedrības "JKP" un SIA "Jelgavas novada KU" dalīti savāktie sadzīves atkritumi.

Kopējais SAP "Brakšķi" no apglabājamo atkritumu plūsmas atdalītais un pārstrādei/reģenerācijai nodotais atkritumu apjoms ir 19,9 tūkst. tonnu. Pārstrādājamo atkritumu īpatsvarā lielāko apjomu veido BNA 15,6 tūkst. tonnu, BNA tiek pārstrādāti poligona bioenerģijas šūnā, kur pārstrādes rezultātā tiek iegūta biogāze, kas tiek izmantota enerģijas ražošanā. Otra lielākā plūsma 3,5 tūkst. tonnu ir no atkritumiem iegūts kurināmais, kas tiek nodots reģenerācijai SIA "Schwenk Latvija" cementa rūpnīcā Brocēnos. Pārējās plūsmas kopā veido 715 tonnas gadā, tās tiek nodotas atkritumu tirgošanas komersantiem.

Jāatzīmē, ka daļa no reģionā dalīti savāktajiem sadzīves atkritumiem tiek pāršķirota ārpus reģiona zonas – SIA "Clean R" un SIA "Eco Baltia vide" dalīti savāktos atkritumus nogādā uz to apsaimniekotajām šķirošanas rūpnīcām Rīgas valstspilsētā un Ropažu novadā.

4) SAP „Brakšķi” infrastruktūras raksturojums:

SAP "Brakšķi" ir izvietota atkritumu apglabāšanas infrastruktūra, poligons sastāv no trīs galvenajiem infrastruktūras objektiem, t.sk. - atkritumu apglabāšanas infrastruktūras: "Brakšķi-2.kārta" krātuves (sadzīves atkritumu poligona 3. un 4.sektors); bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu bioenerģijas šūnas biogāzes ražošanai (sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi-2.kārta" krātuves 1. un 2. sektors); iekārtas nešķirotu sadzīves atkritumu apstrādei – šķirošanas stacija "Brakšķi". Poligonā atrodas arī sadzīves bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukums (netiek izmantots), būvniecības atkritumu šķirošanas laukums, poligona gāzes savākšanas sistēma un cita saistītā infrastruktūra, kas nepieciešama poligona apsaimniekošanai (t.sk. kontroles, uzskaites un reģistrācijas sistēma, vides monitoringa sistēma u.c.).

Sabiedrisko pakalpojumu nepārtrauktības nodrošināšanai Viduslatvijas AAR, SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" veicot saimniecisko darbību SAP "Brakšķi" plāno esošās infrastruktūras paplašināšanu. Atbilstoši plānotajai darbībai, proti, jaunas atkritumu krātuves izveidei ~ 10 ha platībā, šobrīd tiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums (turpmāk – IVN), kas veicams likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" noteiktajā kārtībā. Esošās atkritumu krātuves darbība paredzēta līdz 2033. gadam, jaunās atkritumu krātuves ekspluatāciju paredzēts uzsākt 2034. gadā.

Tapāt, domājot atkritumu infrastruktūras attīstības kontekstā, SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" SAP "Brakšķi" teritorijā 2024. gadā atkritumu apsaimniekošana poligonā bioloģiski noārdāmo atkritumu (turpmāk – BNA) plūsmas apstrādei plāno nodot ekspluatācijā BNA pārstrādes iekārtu (BNA anaerobās fermentācijas un kompostēšanas rūpnīcu).

1.2 Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Ar Rīkojumu Nr. 45 ir atbalstīta Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk – VARAM) ierosinātā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu reforma, tai sk. pārejot no 10 uz pieciem atkritumu apsaimniekošanas reģioniem. Noteikumos Nr. 301 ir noteikta arī Viduslatvijas AAR teritorija. Pašvaldību administratīvo teritoriju iedalījums atkritumu apsaimniekošanas reģionos ir norādīts šo noteikumu pielikumā, savukārt Viduslatvijas AAR iedalījums ietverts 3. tabulā (skat. precīzu uzskaitījumu šā pārskata 1.1. apakšpunktā). Vienlaikus arī "Atkritumu apsaimniekošanas likuma" 10. panta (2) daļa nosaka nepieciešamību AAR ietilpstošām pašvaldībām izstrādāt atkritumu apsaimniekošanas reģionālo plānu. "Atkritumu apsaimniekošanas likuma" 10. panta (2) daļa noteic, ka pašvaldības, kuras ietilpst attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas reģionā, organizē sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionālā plāna izstrādi savam atkritumu apsaimniekošanas reģionam, un tas stājas spēkā pēc tam, kad to apstiprinājušas visas šajā reģionā ietilpstošās pašvaldības.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība, Dobeles novada pašvaldība un Jelgavas novada pašvaldība organizē Viduslatvijas AAR reģionālā plāna izstrādi un sagatavotais Viduslatvijas AAR plāns atbilstoši "Atkritumu apsaimniekošanas likumam" tiks nodots apstiprināšanai attiecīgajā daļā ietilpstošajām Viduslatvijas AAR pašvaldībām.

AAR izveides mērķis ir nodrošināt ekonomiski pamatotu atkritumu apsaimniekošanu, kas ietver samērīgu atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras un reģionā radīto atkritumu apsaimniekošanas balansu,

saprātīgus atkritumu pārvadājumu attālumus no atkritumu rašanās vietām līdz sadzīves atkritumu poligoniem, u.c.

Savukārt AAVP mērķi ir saistīti ar kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanas nodrošināšanu, novēršot atkritumu rašanos; atkritumu kā resursu racionālu izmantošanas nodrošināšanu, veicinot, pēc iespējas, resursu atgriešanu atpakaļ ekonomiskajā apītē tautsaimniecībai noderīgā veidā; nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai; apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanas nodrošināšanu kā arī to apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā. Tieši atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pārvaldība, tai sk. sadzīves atkritumu apsaimniekošana ir būtisks kopējās atkritumu apsaimniekošanas sistēmas elements, uz ko ir vērsti vairāki šī plāna pasākumi. Turklāt minētie plāna mērķi atbilst valsts ilgtermiņa un vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentos nostiprinātajiem pamatprincipiem un prioritārajiem darbības virzieniem. Vienlaikus jāatzīmē, ka spēkā esošā atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna mērķi ir cieši saistīti un pēctecīgi turpina īstenot iepriekšējā plānā, proti, "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2013. - 2020. gadam" nospraustos rīcībpolitikas virzienus, kā arī nosaka jaunus virzienus un to īstenošanai nepieciešamos pasākumus, kas iet roku rokā ne tikai ar nacionālās politikas plānošanas dokumentos noteikto, bet arī ar mērķiem un prasībām, kas izvirzīti starptautiskajā līmenī. Savukārt Viduslatvijas AAR plāns pēctecīgi turpina „Zemgales reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas plānā 2014. - 2020. gadam” ietvertos reģionālās atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības pasākumus.

2 Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti

SIVN Vides pārskata gatavošana norisinās paralēli ar plānošanas dokumenta projekta sagatavošanu. Darbs pie Plāna izstrādes uzsākts 2022. gada decembrī, plāna izstrādi veica atbildīgais izpildītājs SIA "Geo Consultants", reģiona pašvaldību interešu pārstāvībai izveidota Plāna izstrādes darba grupa, kurā ietilpa Viduslatvijas AAR daļas pašvaldību un pašvaldību atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu pārstāvji, t.sk. reģionālā SAP "Brakšķi" apsaimniekotāja SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" pārstāvis.

Plāna izstrādē nepieciešamo datu iegūšanai 2023. gada janvārī SIA "Geo Consultants" sadarbībā ar Jelgavas valstspilsētas pašvaldību veica reģiona pašvaldību un pašvaldībās strādājošo atkritumu apsaimniekošanas komersantu aptauju ar mērķi veikt esošās situācijas novērtējumu un gūt priekšlikumus atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabošanai AAR un ieviest reģiona iedzīvotājiem nepieciešamos pasākumus atkritumu saimniecībā. Paralēli, papildus analizējot jaunākos publiskajos reģistros un datubāzēs pieejamos datus, rezultātā tika iegūts datu kopums, kas raksturo reģionā apsaimniekotos atkritumu apjomus, pieejamo infrastruktūru un citus indikatorus.

Plāna izstrādes gaitā veiktas regulāras konsultācijas ar pasūtītāju, reģiona pašvaldībām un atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem. Plāna projekta darba versija sagatavota un iesniegta pasūtītājam 2023. gada maijā. 2023. gada 7. jūnijā Jelgavas valstspilsētas pašvaldībā notika darba grupas sanāksme, kurā piedalījās Jelgavas valstspilsētas, Jelgavas un Dobeles novada pašvaldību pārstāvji. SIA "Geo Consultants" prezentēja Plāna projektu, tika diskutēts par Plānā iekļautajiem papildu pasākumiem, īstenojamām aktivitātēm un AARC izveidi. Turpmākajos mēnešos norisinājās darbs pie Plānā iekļaujamo pasākumu prioritārā saraksta precizēšanas, investīciju programmas sagatavošanas, kā arī atkritumu apsaimniekošanas organizatoriskās struktūras, pienākumu un atbildības sadalījuma noteikšanas par Plānā paredzēto pasākumu īstenošanu.

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanai reģionā, pēc iesaistīto pušu viedokļa un ņemot vērā aktuālos atkritumu apsaimniekošanas sektora attīstības virzienus, un darbības principus, galvenokārt uzmanība jāpievērš:

- dalītās vākšanas sistēmas attīstībai visās reģiona pašvaldībās, jāturpina dalītās vākšanas infrastruktūras attīstība, lai pēc iespējas lielāku atkritumu daudzumu sagatavotu pārstrādei un reģenerācijai;
- nepieciešamībai informēt iedzīvotājus un komersantus par atkritumu dalītās vākšanas vajadzību un ieguvumiem, ko tā dod;
- AARC izveide ievērojot normatīvo aktu prasības un AARC funkciju definēšanu;
- dažādu atkritumu frakciju reģenerācijai (pārstrādei, atkārtotai izmantošanai), ko var veikt reģionā, piemēram, liela izmēra, bioloģiski noārdāmie atkritumi un būvniecības atkritumi;
- potenciālo finansējuma avotu un investīciju piesaistei, lai īstenotu atkritumsaimniecības normatīvajā regulējumā noteiktos mērķus.

Vides pārskata sagatavošanas laikā ir notikušas konsultācijas ar VVD, Dabas aizsardzības pārvaldi (turpmāk - DAP) un Veselības inspekciju (turpmāk - VI).

VI 2023. gada 9. janvāra vēstulē Nr. 2.4.9.-1./7 (turpmāk - VI atzinums) vērš uzmanību, ka izstrādājot Plānu nepieciešams izvērtēt šādus jautājumus:

- akcentēt šādu veselību ietekmējošo faktoru paredzamo intensitāti: emisijas gaisā un tā iespējamais piesārņojuma lielums, iespējamais smaku piesārņojums, radītais trokšņa piesārņojums;
- ārstniecības iestādēs radīto atkritumu plūsmas apsaimniekošana;
- situācijas raksturojums pārtikas atkritumu apsaimniekošanas jomā, atspoguļojot pārtikas atkritumu novēršanas risinājumus. Uzsveram, ka pārtikas atkritumi piesaista kaitēkļus (žurkas, peles, lidojošie un rāpojošie insekti), putnus un mājdzīvniekus, kas ir dažādu infekcijas un parazitāro slimību pārnēsātāji, līdz ar to var veicināt epidemioloģiskās situācijas pasliktināšanos apdzīvotās vietās.

VVD 2023. gada 27. janvāra vēstulē Nr. 2.4/AP/1174/2023 atsevišķas prasības, kas būtu ietveramas Plānā, nav norādījis, bet izstrādājot Viduslatvijas RAAP VVD aicinājis vadīties pēc "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021. - 2028. gadam" paredzētajām rīcībām un tajā iekļaut pasākumus, kas nodrošinātu izvērsto ilgtermiņa mērķu pakāpenisku sasniegšanu.

DAP 2023. gada 30. janvāra vēstulē Nr. 3.15.1.3/110/2023-N10 (turpmāk – DAP atzinums) atzīmējusi, ka izstrādājot Plānu nepieciešams izvērtēt šādus jautājumus:

- tā kā Plāns tiek izstrādāts valstspilsētai un diviem novadiem, atkritumu apsaimniekošana ietver dažādus pasākumus, tai skaitā tādus, kas var ietekmēt vides kvalitāti, kā arī Plāna ietvaros būtu nepieciešams paredzēt koordinētu iedzīvotāju informēšanu un izglītošanu saistībā ar atkritumu apsaimniekošanu, lai veicinātu paradumu maiņu (tai skaitā saražot mazāk atkritumus un veicināt atkritumu savākšanu un pārstrādi), dokumentam ieteicams veikt ietekmes uz vidi stratēģisko novērtējumu;
- DAP šobrīd īpaši aizsargājamās dabas teritorijās īsteno atkritumu apsaimniekošanas pieeju “Ko atnesi, to aiznes” (<https://www.daba.gov.lv/lv/daba-ejot-ko-atnesi-aiznes>). DAP ieskatā šajā virzienā būtu jāveic plašāka sabiedrības izglītošana visā valsts teritorijā, lai cilvēki aiz sevis atstātu sakārtotu vidi un pašu radītos atkritumus paņemtu līdzi. Aicinām šos aspektus ietvert topošajā Plānā.

Plāna projekta sagatavošanas un Vides pārskata sagatavošanas process raksturots 1. tabulā.

Plāna un Vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 157 12.5. apakšpunktā noteikto, kā arī atbilstoši 2021. gada 22. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 397 „Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu” (turpmāk – Noteikumi Nr. 397) 11. punktā noteiktajam, izstrādājot Vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklauššanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par SIVN (tai sk. arī Vides pārskatam), nodrošinot iespēju vismaz 30 dienas iesniegt priekšlikumus par gan par attiecīgo Plāna projektu, gan Vides pārskatu. Sabiedrības viedokli izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgā plāna apstiprināšanu.

Sabiedrības līdzdalība Plāna projekta un Vides pārskata izstrādē tiek nodrošināta saskaņā ar MK 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk Noteikumi Nr. 157) prasībām, ievieojot SIA “Geo Consultants”, Jelgavas valstspilsētas pašvaldības, Dobeles novada pašvaldības un Jelgavas novada pašvaldības tīmekļvietnē paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar Vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, kā arī nodod minēto paziņojumu Vides pārraudzības valsts birojam (turpmāk - VPVB) elektroniskā veidā ievietošanai VPVB mājas lapā internetā.

Vides pārskata sagatavošanas laikā ir notikušas konsultācijas ar VVD, DAP un VI. Plāna darba versija kopš 2023. gada 7. decembra, kad izsludināta dokumenta sabiedriskā apspriešana, ir pieejama SIA “Geo Consultants” tīmekļvietnē: www.geoconsultants.lv; Jelgavas valstspilsētas pašvaldības tīmekļvietnē: www.jelgava.lv; Jelgavas novada pašvaldības tīmekļvietnē: www.jelgavasnovads.lv un Dobeles novada pašvaldības tīmekļvietnē: www.dobelev.lv.

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 397 11. punktā noteiktajam, izstrādājot Vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklauššanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu (tai sk. arī Vides pārskatam), nodrošinot iespēju vismaz 30 dienas iesniegt priekšlikumus gan par attiecīgo Plāna projektu, gan Vides pārskatu. Sabiedrības viedokli izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgā plāna apstiprināšanu.

Plāna un SIVN Vides pārskata darba versija kopš 2023. gada 7. decembra, kad izsludināta dokumenta sabiedriskā apspriešana, ir pieejama:

- 1) SIA “Geo Consultants” tīmekļvietnē: www.geoconsultants.lv;
- 2) Jelgavas valstspilsētas pašvaldības tīmekļvietnē: www.jelgava.lv;
- 3) Jelgavas novada pašvaldības tīmekļvietnē: www.jelgavasnovads.lv;
- 4) Dobeles novada pašvaldības tīmekļvietnē: www.dobelev.lv;
- 3) Jelgavas valstspilsētas pašvaldībā;
- 4) Jelgavas novada pašvaldībā;
- 5) Dobeles novada pašvaldībā.

Plāna projekta sagatavošanas un vides pārskata sagatavošanas process

Posmi	Projekta sagatavošana	Vides pārskata sagatavošana stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros
Politikas plānošanas dokumenta projekta un vides pārskata sagatavošana	Plāna projekta izstrāde	Izstrādātājs konsultējas ar vides un sabiedrības veselības institūcijām par SIVN nepieciešamību. Tai skaitā tiek izsūtītas informatīvas vēstules VVD, DAP, VI, informācijai VPVB.
		Sagatavo un iesniedz iesniegumu (kopā ar konsultāciju rezultātiem) VPVB.
		VPVB pieņem lēmumu par SIVN piemērošanu vai nepiemērošanu un informē sabiedrību par pieņemto lēmumu (interneta vietnē).
		Izstrādā plānošanas dokumentu un vides pārskata projektu. Izstrādātājs konsultējas ar institūcijām par vides pārskata detalizācijas pakāpi un VPVB par sabiedrības informēšanu.
Sabiedriskā apspriešana	Plāna projekta un vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana vismaz 30 dienas	Plānošanas dokumenta un vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana.
Plāna projekta un vides pārskata projekta precizēšana	Plāna projekta precizēšana, izvērtējot sabiedriskajā apspriešanā izteiktos priekšlikumus	Pilnveido vides pārskatu, ņemot vērā priekšlikumus.
		Iesniedz vides pārskata projektu un plānošanas dokumenta projektu VPVB.
		VPVB atzinums par vides pārskatu, kurā noteikti arī monitoringa ziņojuma iesniegšanas termiņi.
		Gadījumā, ja vides pārskatā tiek veiktas būtiskas izmaiņas pēc VPVB atzinuma saņemšanas, ir pienākums informēt VPVB, kas informācijas saņemšanas par izmaiņām plānošanas dokumentā lemj par vides pārskata precizēšanu, atkārtotu sabiedrības informēšanu, kā arī atzinuma izsniegšanu.
Projekta pieņemšana un ieviešana	Plāna projekta pieņemšana	Sabiedrības informēšana par projekta pieņemšanu.
	Informatīvo ziņojumu sagatavošana par plāna ieviešanu	Monitoringa ziņojuma sagatavošana un iesniegšana VPVB.

3 Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

3.1 Esošā vides stāvokļa apraksts

Saskaņā ar "Atkritumu apsaimniekošanas likuma" 4. pantu atkritumu apsaimniekošana veic tā, lai neapdraudētu cilvēku dzīvību un veselību, arī veicot šo saimniecisko darbību, nedrīkst negatīvi ietekmēt vidi, tai skaitā:

- radīt apdraudējumu ūdeņiem, gaisam, augsnei, kā arī augiem un dzīvniekiem;
- radīt traucējošus trokšņus vai smakas;
- nelabvēlīgi ietekmēt ainavas un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas;
- piesārņot un piegružot vidi.

Tādejādi "Atkritumu apsaimniekošanas likumā" ir norādīti tie vides stāvokļa elementi, kurus atkritumu apsaimniekošana nedrīkst negatīvi ietekmēt. Šā pārskata 8. nodaļā sīkāk apskatīti ar atkritumu apsaimniekošanas jomu saistītie galvenie normatīvie akti.

Atkritumu apsaimniekošanas pasākumiem, kuri ir realizēti saskaņā ar "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013. - 2020. gadam" tika veikts ietekmes uz vidi novērtējums vai izdoti tehniskie noteikumi, līdz ar to minēto pasākumu realizācijas laikā ir izvēlētas tādas atkritumu apsaimniekošanas iekārtu atrašanās vietas vai apsaimniekošanas metodes, kuras rada pēc iespējas mazāku ietekmi uz ūdens resursiem, gaisa kvalitāti, kultūras mantojumu, dabas resursiem, īpaši aizsargājamām dabas teritorijām u.c. vides kontekstā jūtīgiem aspektiem.

Plāna projekta darbības laikā paredzētie pasākumi galvenokārt vērsti uz apglabātā atkritumu apjoma samazināšanu, pārstrādes un reģenerācijas apjomu palielināšanu, atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības kvalitātes un pakalpojumu pieejamības paaugstināšanu. Šo pasākumu rezultātā tiks veicināta atkritumu kā resursa izmantošana kā arī samazināts SEG apjoms atkritumu apglabāšanā.

3.2 Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

RAAP plānoto pasākumu ietekmes teritorija norādīta 2. tabulā.

2. tabula

RAAP pasākumu teritoriālā ietekme un izmaiņas pasākuma neīstenošanas gadījumā

Nr. p.k.	Pasākums	Ietekmes zona	Izmaiņas, ja pasākums netiek īstenots
1.	Organizatoriskās struktūras – reģionālā atkritumu apsaimniekošanas centra attīstība	Visa AAR teritorija	Pašvaldības patstāvīgi nodrošina funkciju izpildi savā administratīvajā teritorijā, kas, faktiski, atbilst pašreizējai situācijai, nenotiek centralizēta atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības koordinēšana, kas samazina sistēmas efektivitāti un limitē iespējas normatīvajos aktos noteikto mērķu sasniegšanai.
2.	Atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras attīstība	Visa AAR teritorija	Raugoties no pakalpojuma pieejamības viedokļa formāli prasības ir izpildītas, tomēr jāņem vērā, ka pēc administratīvi teritoriālās reformas novadu teritorija un attiecīgi iedzīvotāju skaits ir mainījies, līdz ar to šis jautājums ir pārskatāms. Tāpat jāņem vērā, ka

Nr. p.k.	Pasākums	Ietekmes zona	Izmaiņas, ja pasākums netiek īstenots
			plāna pārskata periodā stājās spēkā prasības par jaunu atkritumu plūsmu dalīto vākšanu, kam nepieciešama attiecīgā infrastruktūra.
3.	Sadzīves atkritumu un dalīti savākto atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai infrastruktūras attīstība	Visa AAR teritorija	Pieaugot dalīti savākto atkritumu apjomam, ieviešot jaunus dalīti savācamo plūsmu veidus, kā arī ieviešot jaunas pārstrādes un reģenerācijas metodes ir nepieciešama atbilstoša infrastruktūra. Ja tas netiek nodrošināts, tiek apdraudēta mērķu sasniegšana.
4.	Darbs ar sabiedrību	Visa AAR teritorija	Turpināsies sabiedrības izglītošanas pasākumi, ietverot personu atbildības palielināšanu par savu darbību vai bezdarbību.

Pieņemot, ka RAAP projektā paredzētie pasākumi netiek realizēti, netiks samazināts radīto un apglabāto atkritumu apjoms, atkritumi netiks izmantoti kā resursi, turpināsies aktīva SAP "Brakšķi" aizpildīšana, kas nozīmē, ka būs nepieciešams domāt par jaunu apglabāšanas jaudu reģionā, jo samazināsies paredzamais izmantošanas ilgums. Savukārt pārstrādājami atkritumi netiks pārstrādāti sakarā ar pārstrādes jaudu trūkumu, kā rezultātā turpināsies neracionāla dabas resursu izmantošana. Ja Plāna projekts netiek realizēts, turpināsies apdraudējums vides kvalitātei.

Lielākā ietekme RAAP realizācijai jābūt uz bioloģisko atkritumu daudzumu, ko bez dažādu papildpasākumu realizācijas galvenokārt apstrādā krātuvē SAP "Brakšķi". Šo situāciju ievērojami var mainīt bioloģisko atkritumu pārstrādes iekārta poligona teritorijā. Ja šāda iekārta netiks veidota, netiks nodrošināta BNA apsaimniekošana atbilstoši labākajai praksei, kas ir pretrunā ar nākotnē plānoto normatīvo aktu regulējumu par apglabāto atkritumu apjomu samazināšanu.

Ja Plāna projektā paredzētie pasākumi netiek realizēti, izrietoši netiks nodrošināta kopējā radīto un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšana, atkritumi netiks izmantoti kā resursi vai otrreizējie materiāli. Plānošanas dokumenta nerealizēšanas gadījumā iespējamo vides stāvokļa izmaiņu apkopojums sniegts 3. tabulā.

Jāatzīmē, ka atkritumu apsaimniekošanas sektorā izvirzītie mērķi, tai sk. stratēģiskie mērķi, kas noteikti valsts mērogā, sasniegšanai neatsverama loma ir atkritumu apsaimniekošanas reģionu aktivitātēm, kas, savas kompetences ietvaros, veic atkritumu apsaimniekošanu veicinot kopēju mērķu sasniegšanu.

3. tabula

Iespējamās vides stāvokļa izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Nr. p.k.	Vides stāvokļa elements/galvenās ietekmes	Izmaiņas, ja Plāns netiktu īstenots
1.	Ūdens	Pie esošām tendencēm (palielināsies plastmasas atkritumu apjoms Baltijas jūrā; prognozēts izlietotā iepakojuma pieaugums) iepakojuma un plastmasas atkritumu ieplūde Baltijas jūrā nesamazināsies. Neīstenojot jaunus dalītās savākšanas, pārstrādes un reģenerācijas pasākumus, paaugstināsies virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojuma risks no atkritumu poligoniem (pie plānotās atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizācijas)

Nr. p.k.	Vides stāvokļa elements/galvenās ietekmes	Izmaiņas, ja Plāns netiktu īstenots
2.	Gaiss	BNA iekārtu izveide samazinās ne tikai SEG emisijas, metāna nokļūšanu vidē, bet arī, ņemot vērā to, ka BNA pārstrāde notiek hermētiski noslēgtos reaktoros, iekārtā ir iebūvēti biofiltri gaisa novadīšanai, netiek prognozēts smaku pieaugums.
3.	Troksnis	Neveidojot jaunus atkritumu dalītās savākšanas punktus, nepaaugstināsies trokšņa līmenis. Ierīkojot jaunus atkritumu dalītās savākšanas punktus sagaidāms minimāls kravas transporta pieaugums. Kravas auto dosies uz/no atkritumu dalītās savākšanas punktiem. Ņemot vērā, ka transportēšana tiks organizēta atbilstoši 2014. gada 7. janvāra Ministru kabineta noteikumu Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" izvirzītajām prasībām, radušos troksni var uzskatīt par nenozīmīgu.
4.	Zeme/augsne	Plāna projekta laikā tiks pārveidota atkritumu poligonu infrastruktūra, kuras rezultātā var palielināties ietekme uz augsni. Neveicot jaunus atkritumu dalītās savākšanas, pārstrādes un reģenerācijas pasākumus, nesamazināsies kaitējumi zemes un augsnes resursiem.
5.	Daba	Netiks īstenoti izlietotā iepakojuma rašanās novēršanas pasākumi, attiecīgi, nesamazināsies dabas piegružošana ar plastmasas un stikla atkritumiem.
6.	Ainavas	Dalītās sistēmas atkritumu vākšanas attīstība samazinās atkritumu ietekmi uz ainavu, tai sk. uz vidi. Šā veida infrastruktūras ekspluatācijas efektivitāte iet roku rokā ar sabiedrības informēšanu, izglītošanas pasākumu īstenošanu un ikviena indivīda līdzatbildību.
7.	Klimats	Iekārtas, kurās tiek sadedzināts no atkritumiem iegūtais kurināmais, netiks izveidotas – nepalielināsies SEG apjoms no atkritumu reģenerācijas ar sadedzināšanu. Savukārt nepārstrādājot atkritumus un neizmantojot materiālu otrreizēji, SEG apjoms atkritumu sektora atkritumu apglabāšanas daļā nesamazināsies. Poligonu gāzes, tajā skaitā no BNA anaerobās fermentācijas iekārtām iegūtas biogāzes, var tikt izmantota kā degvielu transportam, ievadīšanai dabasgāzes tīklā vai izmantotu citiem energoresursu ieguves mērķiem, piemēram, elektrības ražošanai un apkurei. Izrietoši lielākie ieguvumi: metāns nenonāk gaisā, nepalielinās SEG emisijas, ar gāzi tiek aizstāti fosilie energoresursi.

(Avots: "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam stratēģiskā ietekme uz vidi novērtējuma vides pārskats", SIA "Geo Consultants" 2020. gads)

4 Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt

Plāna pārskata periodā SAP "Brakšķi" prioritāri īstenojami šādi pasākumi: BNA anaerobās fermentācijas iekārtas izbūve; atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai iekārtu darbības pilnveidošana; infiltrāta apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošana – infiltrāta attīrīšanas iekārtu darbības uzlabošana un kapacitātes palielināšana; poligona gāzes savākšanas sistēmas atkritumu krātuvē nākamās kārtas izbūve; dabasgāzes kvalitātes biometāna sagatavošanas iekārtas - iekārtas poligona gāzes, t.sk. gāzes no BNA anaerobās fermentācijas iekārtām attīrīšanai un sagatavošanai (ar mērķi gāzi izmantot kā degvielu autotransportam, ievadīšanai dabasgāzes tīklā vai izmantotu citiem energoresursu ieguves mērķiem).

Gan ierīkojot jaunus, gan ekspluatējot esošos sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktus, arī šķirotu atkritumu savākšanas laukumus, to atrašanās vietas vērtējot vides stāvokļa griezumā, nav sagaidāma ietekme uz vidi.

SAP "Brakšķi" līdzšinējā un potenciālā ietekme ir izvērtēta IVN procedūrā, teritorijai 2002. gadā ir veikta pilna IVN procedūra, arī šobrīd SIA "VentEko" saistībā ar šī poligona paplašināšanos veic IVN ziņojuma izstrādi, kas veicama likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" noteiktajā kārtībā, lai novērtētu paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai, vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos. 2020. gada 21. septembrī VPVB ir izdevis "Programmu Nr. 5-03/12 ietekmes uz vidi novērtējumam sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" infrastruktūras paplašināšanai Jelgavas novadā, Līvberzes pagastā".

Tāpat, lai nepieļautu vides stāvokļa pasliktināšanos poligonā un tā apkārtējā teritorijā, SIA „Jelgavas komunālie pakalpojumi” 2022. gada 6. decembrī VVD SAP "Brakšķi" darbībai izsniedza "A kategorijas piesārņojošās darbības atļauju Nr. AP22IA0001" (turpmāk – Piesārņojuma atļauja), attiecīgi poligona apsaimniekošana notiek saskaņā ar tajā izvirzītajiem nosacījumiem un prasībām.

SAP "Brakšķi" teritorijā plānotās BNA pārstrādes iekārtas (fermentācijas rūpnīca) būvniecība, kā arī tās ekspluatācija paredzēta saskaņā ar Piesārņojuma atļauju (A kategorija), attiecīgi tās grozījumiem, un ar šajā atļaujā izvirzītajiem nosacījumiem, kas atbilstoši tiks pieprasīti VVD pirms konkrētās darbības uzsākšanas.

Citas atkritumu apsaimniekošanas vietas alternatīvas netiek izskatītas, ņemot vērā priekšrocības, kādas ir jau ekspluatācijā esošai infrastruktūrai: pieejama teritorija, iekārtota infrastruktūra, izbūvēts pievedceļš, elektroapgāde, kvalificēts pieredzējis personāls, izstrādāti atkritumu pievešanas un dalīti savākto sadzīves atkritumu izvešanas maršruti, notekūdeņu un infiltrāta attīrīšana u.c.

5 Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas

Atkritumu apsaimniekošanas nozare ir viena no svarīgākajām vides aizsardzības nozarēm valstī. Savukārt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pārvaldība ir viens no būtiskākajiem jautājumiem Eiropas Savienības un Latvijas attīstības plānošanas dokumentos, it īpaši vides aizsardzības, klimatneitralitātes un dabas resursu labas pārvaldības un apsaimniekošanas jomās. Tas nozīmē, ka juridiskām personām, kuras nodarbojas ar atkritumu pārstrādi un apglabāšanu tai sk. arī SIA „Jelgavas komunālie pakalpojumi” apsaimniekojot SAP „Brakšķi” ir jāievēro virkne normatīvajos aktos noteikto prasību.

Apskatot izvirzītos galvenos virzienus Viduslatvijas AAR Plānā, skatot tās potenciālo vides problēmu kontekstā saistībā ar atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras atzaru, var izdalīt šādus punktus:

1) **Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas laukumu izveide** pašvaldības teritorijā notiek ar pašvaldības pieņemtu lēmumu, un tā izveidei attiecīgā VVD reģionālā vides pārvalde izsniedz tehniskos noteikumus. Dalītās vākšanas punktu izveide notiek sadarbības līguma ietvaros starp pašvaldību un apsaimniekotāju, vienojoties par konkrētām vietām punktu izveidei pašvaldības teritorijā.

Dalīti savāko sadzīves atkritumu, speciālo atkritumu grupu, t.sk. videi kaitīgu preču atkritumu savākšanai Viduslatvijas AAR daļas teritorijā ir izvietoti četri šķiroti atkritumu savākšanas laukumi. Gadījumā, ja Plāna darbības periodā būs nepieciešamība papildus ierīkot šādus jaunus laukumus, tie tiks ierīkoti saskaņā ar normatīvo aktu prasībām.

2) **Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktu izveide** pašvaldības teritorijā notiek ar pašvaldības pieņemtu lēmumu, atbilstoši saskaņojot punktu atrašanos ar attiecīgo nekustamā īpašuma īpašnieku.

Šobrīd Viduslatvijas AAR pašvaldībās dalīti savāko sadzīves atkritumu vākšana tiek organizēta izmantojot divu konteineru sistēmu – vienā konteinerā tiek uzkrāta dalīti savāko sadzīves atkritumu vieglā frakcija (papīrs, kartons, plastmasa, metāls), otrs atsevišķs konteiners stiklam.

Kopumā šādu savākšanas punktu pieejamība reģionā ir samērā labi attīstīta (teritorijā izvietots 575 sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkti). Publiski pieejamo punktu infrastruktūru papildina individuāliem lietotājiem izsniegtie konteineri pārstrādei derīgu atkritumu dalītās vākšanas nodrošināšanai.

3) **Sadzīves atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai infrastruktūra**

Viduslatvijas AAR daļā uz doto brīdi tiek ekspluatētas divas iekārtas, kas paredzētas sadzīves atkritumu sagatavošanai pārstrādei un reģenerācijai, arī dalīti savāko sadzīves atkritumu pāršķirošanai, sagatavošanai transportēšanai uz pārstrādes iekārtām un nešķirotu sadzīves atkritumu mehāniskai šķirošanai – sagatavošanai apglabāšanai. Viena iekārta atrodas Dobeles pilsētā, kuru apsaimnieko SIA “Dobeles komunālie pakalpojumi”, otra - Jelgavas valstspilsētā, kur tiek pāršķiroti pilnsabiedrības “JKP” un SIA “Jelgavas novada KU” dalīti savāktie sadzīves atkritumi.

Atzīmējams, ka daļa no reģionā dalīti savāktajiem sadzīves atkritumiem tiek pāršķiroti ārpus reģiona zonas – SIA “Clean R” un SIA “Eco Baltia vide” dalīti savāktos atkritumus nogādā uz to apsaimniekotajām šķirošanas rūpnīcām Rīgas valstspilsētā un Ropažu novadā.

Šādu iekārtu uzstādīšanai un ekspluatācijai VVD izsniedz attiecīgu piesārņojošās darbības atļauju, atbilstoši iekārtu darbība notiek saskaņā ar izvirzītajiem piesārņojošās darbības nosacījumiem.

4) **SAP „Brakšķi”** Viduslatvijas AAR daļā ir vienīgais atkritumu poligons, kur ir izvietota atkritumu apglabāšanas infrastruktūra. SAP “Brakšķi” teritorija nosacīti ir sadalīta sekojošās funkcionālās zonās: infrastruktūra atkritumu sagatavošanai pārstrādei un reģenerācijai, atkritumu apglabāšanas infrastruktūra, un infrastruktūra BNA pārstrādei. Infrastruktūra poligonā plānota tā, lai tā atbilstu drošai un mūsdienīgai praksei atbilstoši poligona apsaimniekošanai.

Piesārņojuma atļaujas nosacījumi attiecināmi uz visiem SIA “Jelgavas komunālie pakalpojumi” pamatdarbības posmiem poligona teritorijā, kā arī ar pamatdarbību saistītām piesārņojošām darbībām – troksni, smakām, gaisa piesārņojumu, grunts stāvokli, notekūdeņu, infiltrāta apsaimniekošanu u.c. Cita starpā atļauja noteic prasības poligona iekārtošanai (ietverot jaunu objektu būvniecību poligonā), ekspluatācijai, uzraudzības un kontroles procedūrām, poligona slēgšanai un apsaimniekošanai pēc slēgšanas. Tāpat Piesārņojuma atļaujā noteiktas prasības augsnes, grunts, kā arī pazemes ūdeņu aizsardzībai.

Lai nepieļautu vides stāvokļa pasliktināšanos poligonā un tā apkārtējā teritorijā, SAP "Brakšķi", saskaņā ar Piesārņojuma atļaujas nosacījumiem tiek veikts vides stāvokļa monitorings. Tieši vides monitoringa dati ir rādītājs, kas varētu liecināt par vides stāvokļa pasliktināšanos.

5) **Sadzīves atkritumu pārstrāde un reģenerācija** apskatāmajā AAR notiek SAP "Brakšķi", kur sadzīves atkritumu plūsmā tiek veikta liela izmēra atkritumu pārstrāde, bioloģiski noārdāmu atkritumu, nešķīrotu sadzīves atkritumu pārstrāde.

Viduslatvijas AAR daļā šobrīd tiek ekspluatētas divas iekārtas, kas paredzētas dalīti savākto sadzīves atkritumu pāršķirošanai. Viena atrodas Dobelē, SIA "Dobeles komunālie pakalpojumi", otra Jelgavas valstspilsētā, kur tiek pāršķīroti Pilnsabiedrības "JKP" un SIA "Jelgavas novada KU" dalīti savāktie sadzīves atkritumi. Minētajos uzņēmumos darbība notiek atbilstoši izsniegtajām piesārņojum atļaujām, ievērojot tajās izvirzītos nosacījumus un prasības.

SAP "Brakšķi" līdzšinējā un potenciālā ietekme ir izvērtēta IVN procedūrā, ko 2002. gadā veica SIA "Geo Consultants". Šobrīd SIA "VentEko" pēc SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" pasūtījuma saistībā ar poligona paplašināšanos veic jauna IVN ziņojuma sagatavošanu. 2020. gada 21. septembrī VPVB ir izdevis "Programma Nr. 5-03/12 ietekmes uz vidi novērtējumam sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" infrastruktūras paplašināšanai Jelgavas novadā, Līvberzes pagastā".

Atbilstoši konsultācijām ar DAP (tai sk. DAP atzinums) Viduslatvijas AAR ierīkotais SAP "Brakšķi" neatrodas un nerobežojas ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un mikroliegumiem. No kā izrietoši jāievēro tās prasības un aizliegumi, kas ir noteikti īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk - ĪADT) vispārējos un individuālajos noteikumos, kā arī ĪADT dabas aizsardzības plāni. Jebkuru iekārtu vai infrastruktūras izvietojums tiek noteikts atbilstoši esošajai normatīvajai bāzei, t.i., veicot visus nepieciešamos saskaņojumus.

Plāna īstenošana un galvenās tajā paredzētās darbības tiek plānotas esošā SAP „Brakšķi” teritorijā. Poligona teritorijā vai tiešā to tuvumā neatrodas neviena aizsargājamā dabas teritorija vai mikroliegums, tai skaitā Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorijā (*Natura 2000*). Tāpat poligona teritorija neatrodas Baltijas jūras piekrastes aizsargjoslā vai kādā citā vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslā.

No SAP "Brakšķi" tuvākās īpaši aizsargājamā dabas teritorijas, kas ir arī *Natura 2000* teritorijas – dabas parks "Svētes paliene" – atrodas ~ 3,4 km attālumā uz ziemeļiem no poligona, bet dabas liegums "Lielupes palienes pļavas", kas ir arī *Natura 2000* teritorija, atrodas ~ 5,9 km attālumā uz austrumiem no darbības vietas.

Plānā netiek paredzētas darbības, kas ir pretrunā ar augstāk minēto aizsargājamo dabas teritoriju, tai sk. minēto īpaši aizsargājamo biotopu, aizsardzības un apsaimniekošanas prioritātēm, ilgtermiņa un īstermiņa attīstības mērķiem.

Atbilstoši konsultācijām ar VI, kā vērst VI atzinumā, izstrādājot Plānu nepieciešams izvērtēt veselību ietekmējošo faktoru paredzamo intensitāti, tādās kā emisijas gaisā un tā iespējamais piesārņojuma lielums, iespējamais smaku piesārņojums, radītais trokšņa piesārņojums.

Ņemot vērā aspektu, ka galvenā darbība saistībā ar Viduslatvijas AAR Plānu plānota SAP "Brakšķi", VI atzinumā kā galvenais akcents tika likts uz poligona un tās apkāmes veselību ietekmējošo faktoru analīzi.

5.1. Vides kvalitātes novērtēšana, monitorings

Pilnībā nenovēršamo ietekmju kontrolei uz vidi tiek paredzēts monitorings jeb regulāra uzraudzība. SAP "Brakšķi" līdzšinējās darbības IVN tiek veikts regulārs vides kvalitātes novērtēšanas monitorings. Monitoringa sistēma sevī ietver: gruntsūdens, virszemes ūdens, pazemes ūdens, infiltrāta, notekūdens sastāva un gaisa emisiju monitoringu. Monitorings (regulāri novērojumi) tiek veikts saskaņā ar uzņēmumam izsniegtās Piesārņojuma atļaujas nosacījumiem un Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumu Nr. 1032 "Atkritumu poligona noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 1032) 5. pielikumā "Vides stāvokļa monitoringa parametri poligonā vai izgāztuvē un poligona vai izgāztuves apkārtnē" ietvertajām prasībām.

Šajā apakšnodalā analīze par vides kvalitātes novērtēšanas monitoring veikta balstoties uz Piesārņojuma atļauju un SIA "VentEko" "Sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" infrastruktūras paplašināšana (jaunas atkritumu krātuves izveide) Jelgavas novadā, Līvberzes pagastā" IVN ziņojuma 2. redakcijā (uz 21.11.2023.) ietverto informāciju un datiem.

Gruntsūdens kvalitātes kontrole

Gruntsūdens kvalitātes kontrole SAP "Brakšķi" tiek nodrošināta divas reizes gadā desmit gruntsūdens monitoringa akās. Līdz 2022. gada 1. novembrim tika nodrošināta gruntsūdens kvalitātes kontrole tikai trijās akās – Nr. 8., 9. un 10., bet šobrīd gruntsūdens kvalitātes kontrole tiek veikta visās 10 akās.

Gruntsūdens kvalitātes kontrolei vienu reizi gadā tiek veikta nepilnā ķīmiskā analīze (nosakot parametrus - pH un elektrovadītspēja uz vietas akas atsūkņēšanas laikā, KSP , $\text{N}_{\text{kop.}}$, $\text{P}_{\text{kop.}}$, Cl^-) un vienu reizi - pilnā ķīmiskā analīze (nosakot parametrus - pH un elektrovadītspēja uz vietas akas atsūkņēšanas laikā, sausnes saturs, KSP , BSP , oksidējamība (permanganāta indekss), $\text{N}_{\text{kop.}}$, $\text{P}_{\text{kop.}}$, NO_3^- , NO_2^- , NH_4^+ , SO_4^{2-} , Cl^- , fenolu indekss, naftas produkti, bors, metāli – cinks (Zn), varš (Cu), kadmījs (Cd), hroms (Cr), svins (Pb), dzīvsudrabs (Hg), dzelzs (Fe), mangāns (Mn) un kobalts (Co)). Nepilnajā un pilnajā ķīmiskajā analīzē nosakāmie parametri atbilstoši Noteikumu Nr. 1032 5. pielikumam.

Kvantitatīvā monitoringa ietvaros katrā no akām (kopā 10) tiek veikti ūdens līmeņa mērījumi (2x gadā), katrā paraugu ņemšanas laikā.

Pēc jaunās krātuves izbūves SAP "Brakšķi", ir rekomendēts paplašināt gruntsūdens monitoringa tīklu par trim līdz četrām akām.

Pazemes ūdeņu monitorings

SAP "Brakšķi" pazemes ūdeņu kvalitātes kontrole tiek veikta divos dziļurbumos – pēc Valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" (turpmāk – LVĢMC) datu bāzes "Urbumi" Nr. 11977 un Nr. 10704 tiek nodrošināta vienu reizi divos gados. Saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 671 "Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība", nosakot šādus parametrus - pH, elektrovadītspēja, KSP , BSP , $\text{N}_{\text{kop.}}$, $\text{P}_{\text{kop.}}$, NO_3^- , NO_2^- , NH_4^+ , SO_4^{2-} . Pēc jaunās krātuves izbūves pazemes ūdeņu kvalitātes kontroli abos dziļurbumos nepieciešams turpināt.

Virszemes ūdeņu monitorings

Virszemes ūdeņu kvalitātes kontrole SAP "Brakšķi" tiek nodrošināta vienpadsmit punktos - VN-1, VN-2, VG-3, VG-4, VG-5, VG-6, VN-7, VN-8, VN-9, VN-10 un VN-11 četras reizes gadā.

Trīs reizes gadā tiek veikta nepilnā ķīmiskā analīze (nosakot parametrus - pH un elektrovadītspēja uz vietas, KSP , $\text{N}_{\text{kop.}}$, $\text{P}_{\text{kop.}}$, Cl^-) un vienu reizi - pilnā ķīmiskā analīze (nosakot parametrus - pH un elektrovadītspēja uz vietas, sausnes saturs, KSP , BSP , oksidējamība (permanganāta indekss), $\text{N}_{\text{kop.}}$, $\text{P}_{\text{kop.}}$, NO_3^- , NO_2^- , NH_4^+ , SO_4^{2-} , Cl^- , fenolu indekss, naftas produkti, bors, metāli – cinks (Zn), varš (Cu), kadmījs (Cd), hroms (Cr), svins (Pb), dzīvsudrabs (Hg), dzelzs (Fe), mangāns (Mn) un kobalts (Co)). Nepilnajā un pilnajā ķīmiskajā analīzē nosakāmie parametri atbilstoši Noteikumu Nr. 1032 5. pielikumam.

Virszemes ūdens kvalitātes kontroles punkti ir vienmērīgi izvietoti pa poligona perimetru un to skaits saglabājams arī turpmāk. Pēc paredzētās jaunās krātuves izbūves būtu paplašināms virszemes ūdeņu kvalitātes kontroles punktu skaits no trīs līdz četriem punktiem.

Jāatzīmē, ka izvērtējot virszemes ūdeņu kvalitātes kontroles testēšanas pārskatus un, balstoties uz iepriekš paveiktiem pētījumiem, var secināt, ka virszemes ūdeņos piesārņojuma pazīmes SAP "Brakšķi" pieguļošajos novadgrāvjos novērotas visos virszemes kvalitātes monitoringa punktos. Ilggadīgie virszemes ūdeņu monitoringa dati liecina par to, ka esošo grāvju piesārņojumu nosaka lielākoties vēsturiskā un iespējams, esošā piesārņojošo vielu emisija no poligona teritorijas. Iepriekšējos gados piesārņojošo vielu koncentrācija poligonam pieguļošajos novadgrāvjos bija ievērojami augstāka. Paaugstinātas koncentrācijas virszemes ūdeņos konstatētas tādām vielām kā hroms, varš, svins un dzīvsudrabs, kā arī ķīmiskā skābekļa patēriņam un kopējam slāpeklim. Par piesārņojošo vielu emisiju virszemes ūdeņos kopumā liecina augsti elektrovadītspējas rādītāji.

Infiltrāta sastāva monitorings

Infiltrāta daudzuma un ķīmiskā sastāva kontrole SAP "Brakšķi" pirms novadīšanas kopējā kolektora akā un uzkrāšanas tvertnē (Inf.-1): infiltrāta daudzuma mērījumi 1 x mēnesī; ķīmiskā sastāva kontrole 2 x gadā. Vienu reizi gadā nosakot nepilno ķīmisko analīzi (nosakāmie parametri - nepilnā ķīmiskā analīze (nosakot parametrus - ph un elektrovadītspēja uz vietas, KSP , $\text{N}_{\text{kop.}}$, $\text{P}_{\text{kop.}}$, Cl^-) un vienu reizi - pilnā ķīmiskā analīze (nosakot parametrus - ph un elektrovadītspēja uz vietas, sausnes saturs, KSP , BSP , oksidējamība (permanganāta indekss), $\text{N}_{\text{kop.}}$, $\text{P}_{\text{kop.}}$, NO_3^- , NO_2^- , NH_4^+ , SO_4^{2-} , Cl^- , fenolu indekss, naftas produkti, bors, metāli – cinks (Zn), varš (Cu), kadmijijs (Cd), hroms (Cr), svins (Pb), dzīvsudrabs (Hg), dzelzs (Fe), mangāns (Mn) un kobalts (Co)). Nepilnajā un pilnajā ķīmiskajā analīzē nosakāmie parametri atbilstoši Noteikumu Nr. 1032 5. pielikumam. Plānotās darbības ietvaros (pēc jaunās krātuves izbūves) infiltrāta daudzuma un ķīmiskā sastāva kontrole jāturpina jaunās krātuves teritorijā pirms novadīšanas kopējā kolektora akā un uzkrāšanas tvertnē (plānots - Inf-2). Esošās krātuves teritorijā infiltrāta monitorings jāturpina līdz brīdim, kamēr tas tiek savākts un attīrīts attīrīšanas iekārtās.

Attīrītā infiltrāta daudzuma un ķīmiskā sastāva kontrole pirms novadīšanas vidē, izplūdē N200835. Attīrītā infiltrāta daudzuma mērījumi 1 x mēnesī, ķīmiskā sastāva kontrole 4 x gadā - divas reizes gadā nosakot nepilno ķīmisko analīzi (nosakāmie parametri - nepilnā ķīmiskā analīze (nosakot parametrus - ph un elektrovadītspēja uz vietas, KSP , $\text{N}_{\text{kop.}}$, $\text{P}_{\text{kop.}}$, Cl^-) un divas reizes - pilnā ķīmiskā analīze (nosakot parametrus - ph un elektrovadītspēja uz vietas, sausnes saturs, KSP , BSP , oksidējamība (permanganāta indekss), $\text{N}_{\text{kop.}}$, $\text{P}_{\text{kop.}}$, NO_3^- , NO_2^- , NH_4^+ , SO_4^{2-} , Cl^- , fenolu indekss, naftas produkti, bors, metāli – cinks (Zn), varš (Cu), kadmijijs (Cd), hroms (Cr), svins (Pb), dzīvsudrabs (Hg), dzelzs (Fe), mangāns (Mn) un kobalts (Co)). Attīrītā infiltrāta daudzuma un ķīmiskā sastāva kontrole jānodrošina arī pēc jaunās krātuves izbūves, pēc attīrīšanas iekārtām, pirms izplūdes vidē.

Apskatot ikgadējos laboratorijas testēšanas pārskatu rezultātus, secināms, ka kopumā infiltrāta sastāvs ir tipisks sadzīves atkritumu izgāztuvēm/poligoniem. Infiltrāta sastāvs periodā ir stabils, netiek novērotas krāsas kāda rādītāja koncentrācijas izmaiņas. Piesārņojošo komponentu vidējās koncentrācijas laika periodā no 2017.g. - 2022.g., izanalizējot 23 testēšanas pārskatus, iekļautas 4. tabulā.

4. tabula

Sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" infiltrāta piesārņojošo vielu koncentrācijas

Rādītājs	Mērvienība	Vidējais rādītājs periodā no 2017. - 2022. g.
Kopējais slāpeklis ($\text{N}_{\text{kop.}}$)	mg/l	1216
Kopējais fosfors ($\text{P}_{\text{kop.}}$)	mg/l	11
Ķīmiskais skābekļa patēriņš (KSP)	mg/l	3465
Bioloģiskais skābeļa patēriņš (BSP5)	mg/l O_2 /l	315
Cl^-	mg/l	1841
Elektrovadītspēja	$\mu\text{S}/\text{cm}$	18521
N-NH4	mg/l	1317
Sausne	mg/l	10443
Smagie metāli		
Bors (B)	mg/l	7
Cinks (Zn)	$\mu\text{g}/\text{l}$	94
Varš (Cu)	$\mu\text{g}/\text{l}$	23
Kadmijijs (Cd)	$\mu\text{g}/\text{l}$	1

Rādītājs	Mērvienība	Vidējais rādītājs periodā no 2017. - 2022. g.
Hroms (Cr)	µg/l	514
Svins (Pb)	µg/l	24
Dzīvsudrabs (Hg)	µg/l	13
Dzelzs (Fe)	mg/l	4
Mangāns (Mn)	µg/l	162
Kobalts (Co)	µg/l	32
Niķelis (Ni)	mg/l	167

(avots: SIA "VentEko" "Sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" infrastruktūras paplašināšana (jaunas atkritumu krātuves izveide) Jelgavas novadā, Līvberzes pagastā" ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojums (2.redakcija, uz 21.11.2023.)

Sadzīves un lietus notekūdeņu kvalitātes kontroles monitoring

Sadzīves un lietus notekūdeņu kvalitātes kontrole ietver šādus pasākumus:

- Sadzīves notekūdeņu attīrīšanas iekārtu MicroFast darbības kvalitātes kontrole izplūdē Nr. N200770 – 1 x gadā, nosakot šādus parametrus: suspendētās vielas, ŪSP, BSP₅, N_{kop.}, P_{kop.};
- Lietus notekūdeņu attīrīšanas iekārtu EcoDRY-KSF-10 darbības kvalitātes kontrole izplūdē Nr. N200771 – 1 x gadā, nosakot šādus parametrus: suspendētās vielas un naftas produktus;
- Sadzīves un lietus notekūdeņu attīrīšanas iekārtu ESK-120 darbības kvalitātes kontrole ieklūdē Nr. A200407 – 1 x gadā, nosakot šādus parametrus: suspendētās vielas, ŪSP, BSP₅, N_{kop.}, P_{kop.}, naftas produktus un izplūdē Nr. N200775 – 2 x gadā, nosakot parametrus - suspendētās vielas, ŪSP, BSP₅, N_{kop.}, P_{kop.}, naftas produktus;
- Tīru lietus ūdeņu izplūde no bioenerģijas šūnas pārklātās daļas, izplūde Nr. N200779 – 1 x gadā, nosakot šādus parametrus: suspendētās vielas, ŪSP, BSP₅, N_{kop.}, P_{kop.}, naftas produktus.

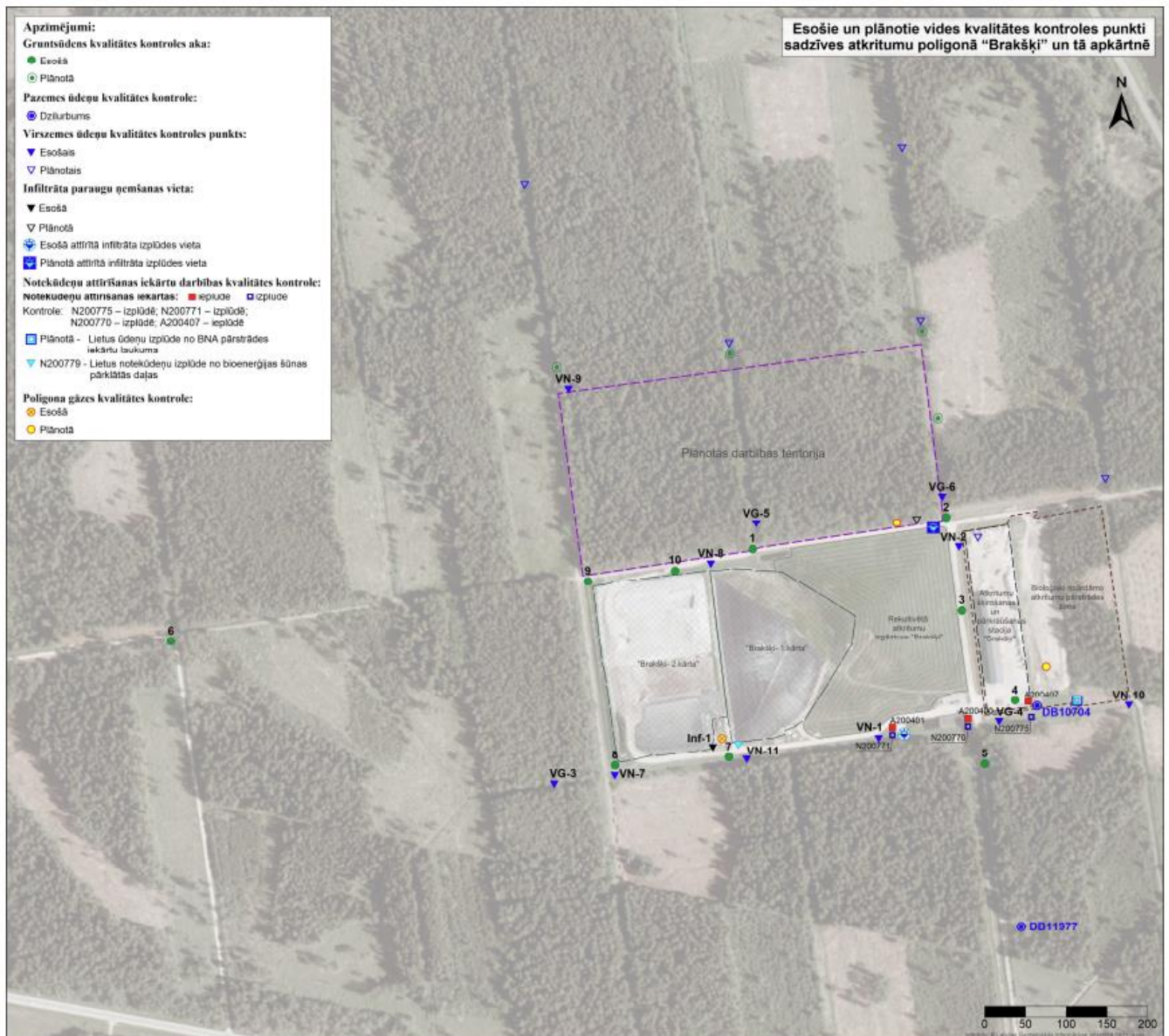
Sadzīves un lietus notekūdeņu kvalitātes kontrole jānodrošina arī pēc jaunās krātuves darbības uzsākšanas esošajos kontroles punktos. Jauna attīrītu lietus notekūdeņu izplūdes vieta paredzēta no BNA pārstrādes iekārtu atrašanās teritorijas (2024. gadā uzsākot BNA rūpnīcas ekspluatāciju).

SAP "Brakšķi" monitoringa veikšanas vietas un novērošanas punkti esošajā situācijā un plānotie risinājumi pēc jaunās krātuves izbūves parādīti 1. attēlā.

Gaisa emisiju monitoring

Gaisu piesārņojošo vielu kontrolei SAP "Brakšķi" Piesārņojuma atļaujā atsevišķas prasības netiek izvirzītas, vienlaikus, ja piesārņojošās darbības rezultātā piesārņojošo vielu emisija izraisa vai var izraisīt traucējošu smaku, operatoram jāizstrādā smaku emisiju samazināšanas plāns. Saņemot sūdzības par traucējošām smakām (par smaku izplatību ārpus poligona teritorijas), nepieciešams veikt smaku emisijas testēšanu attiecīgā jomā akreditētā laboratorijā saskaņā ar 2014. gada 15. novembra Ministru kabineta noteikumu "Noteikumi par piesārņojošās darbības izraisīto smaku noteikšanas metodēm, kā arī kārtību, kādā ierobežo šo smaku izplatīšanos" prasībām.

Lai novērtētu stacionāro piesārņojuma avotu emisijas, SIA "VentEko" IVN ietvaros (2023. gadā) esošajai un paredzētajai saimnieciskajai darbībai SIA "TEST" ir sagatavojis "Stacionāro piesārņojuma avotu emisijas limitu projektu" (turpmāk – Limitu projekts). Tāpat šā IVN ietvaros 2022. gadā smaku novērtējumam veikšanai SIA "TEST" ir izstrādājis "Smaku emisijas limitu projektu" (turpmāk – Smaku projekts). Detālāka informācija par šiem projektiem sniegta šīs nodaļas 5.2. apakšnodaļā.

1. attēls. Vides kvalitātes kontroles monitoringa veikšanas vietas sadzīves atkritumu poligonā “Brakšķi” (avots: SIA “VentEko” “Sadzīves atkritumu poligona “Brakšķi” infrastruktūras paplašināšana (jaunas atkritumu krātuves izveide) Jelgavas novadā, Līvberzes pagastā” ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojums (2.redakcija, uz 21.11.2023.)

5.2. Emisiju, smaku un trokšņa līmeņa novērtējums SAP “Brakšķi” apkārtnē

Esošais SAP “Brakšķi”, attiecīgi Plānā paredzētā galvenā darbības vieta, atrodas reti apdzīvotā vietā - tuvākā dzīvojamā viensēta “Brakšķu mājas” atrodas 250 m attālumā uz dienvidiem no poligona robežas, tuvākā apdzīvotā vieta “Tušķi” atrodas 700 – 1200 m attālumā uz dienvidaustrumiem Glūdas pagastā, aptuveni 7 km uz rietumiem atrodas Jelgavas pilsēta. Poligons robežojas ar mežu teritorijām. Tuvākā apkārtnē, ārpus poligona SAP “Brakšķi” robežām, nav industriālu ražošanas objektu vai dzīvojamo masīvu.

SAP “Brakšķi” esošo piesārņojošo gaisa emisiju avotu raksturošanai 2022. gadā tika izstrādāts “Stacionāru piesārņojuma avotu un smaku emisiju limitu projekts”. Atbilstoši Piesārņojuma atļaujā noteiktajam, piesārņojošo vielu emisijas gaisā no esošajiem punktveida emisijas avotiem atļautas atbilstoši šim limitu projektam.

IVN ziņojuma ietvaros (2023. gadā) paredzētajai saimnieciskajai darbībai (jauna atkritumu apglabāšanas krātuve) SIA “TEST” sagatavoja Limitu projektu, par ko šajā apakšnodalā veikts arī detālāks apskats.

SAP "Brakšķi" esošo un plānoto (pēc jaunās krātuves izbūves) piesārņojošo vielu emisijas avoti sniegti 5. tabulā, savukārt to novietojums parādīts 2. attēlā. Plānotajā situācijā veidosies jauni gaisu piesārņojošo vielu un smaku emisijas avoti - A10, A11, A12, A13, A14, A15, saglabāsies esošie avoti - A1, A2, A3, A4, A5, A6, bet nebūs emisijas avoti A7, A8 un A9.

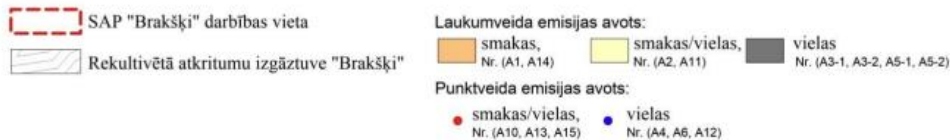
5. tabula

Piesārņojošo vielu (t.sk. smaku) emisijas avoti sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" teritorijā

Emisijas avota kods	Emisijas avota apraksts	Piesārņojošo vielu emisijas avots	Smaku emisijas avots
		Plānotā situācija	
A1	Atkritumu šķirošanas/uzglabāšanas/pārkraušanas laukums		+
A2 (A2-1÷A2-12)	Atkritumu šķirošanas angārs	+	+
A3-1	Būvniecības atkritumu pāršķirošana, sijāšana un smalcināšana	+	
A3-2	Sadrupināto materiālu uzglabāšanas kaudzes	+	
A4	Būvniecības atkritumu drupinātājs, dīzeļdegvielas dzinējs	+	
A5-1	Koksnes drupināšana, materiālu ielāde/pārkraušana	+	
A5-2	Sadrupināto materiālu uzglabāšanas kaudzes	+	
A6	Koksnes šķeldotājs, dīzeļdegvielas dzinējs	+	
A10	Avus 500+ koģenerācijas stacija	+	
A11	Sausie fermentatori (atvēršana un pārspiediena drošības ierīces darbība)	+	+
A12	Avārijas un liesās gāzes uzliesmotājs	+	
A13	Kompostēšanas tvertnes (atvēršana)		+
A14	Jaunā krātuve		+
A15	Koģenerācijas stacija pie jaunās apglabāšanas šūnas	+	
A16	Autotransports	+	
A17	Pašgājējs – iekrāvējs	+	
A18n	Ekskavators/buldozers	+	
A19n	Kompaktors	+	
A20	Frontālais iekrāvējs	+	

Apzīmējumi:

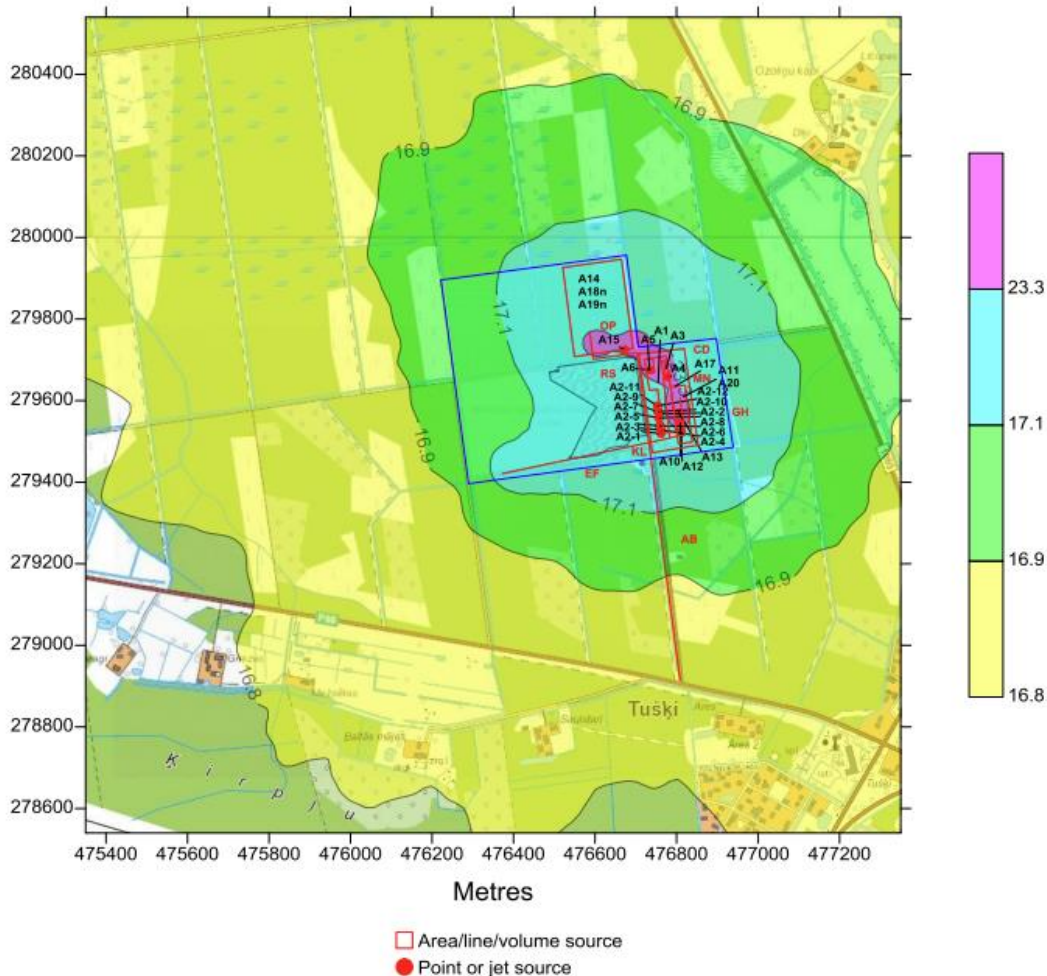
2. attēls. Emisiju avotu izvietojums sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" teritorijā (avots: SIA "TEST" "Stacionāro piesārņojuma avotu emisijas limitu projekts", 2023. g.)

Lai prognozētu ietekmi uz gaisa kvalitāti, SIA „TEST” veica gaisa piesārņojuma izkliedes modelēšanu ar datorprogrammu *The Leading Atmospheric Dispersion Model (ADMS 4.1)*, beztermiņa Licence Number P01-0632-CAD400-LV, izmantojot Gausa matemātisko modeli. Aprēķinos ņemtas vērā vietējā reljefa īpatnības un apbūves raksturojums. Gaisa piesārņojuma izkliedes modelēšana veikta, lai aprēķinātu piesārņojošo vielu vidējās, piezemes līmenī esošās koncentrācijas, ņemot vērā teritorijai raksturīgos meteoroloģiskos apstākļus, un koncentrāciju procentiles, kā arī, lai izvērtētu piesārņojuma izkliedi pie nelabvēlīgiem meteoroloģiskajiem apstākļiem. Skaitļotajā ievadīti izejas dati atbilstoši ražotnes darbam, kad vienlaicīgi strādā visas iekārtas ar maksimālu slodzi.

Rezultātu grafiskais attēlojums PM10 un PM2,5 koncentrācijām (24 h) ar fonu parādīts 3. attēlā.

Analizējot aprēķinos un modelēšanas gaitā iegūtos rezultātus, jāsecina, ka plānotās darbības rezultātā tiks ievēroti gaisa kvalitātes normatīvi.

**SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi"
Sadzives atkritumu poligons „Brakški”
"Brakški", Livberzes pagasts, Jelgavas novads, LV-3014
P 90.41 µg/m³ PM10 ar fonu All sources - 24hrs**

Aprēķina solis 50 x 50 m.

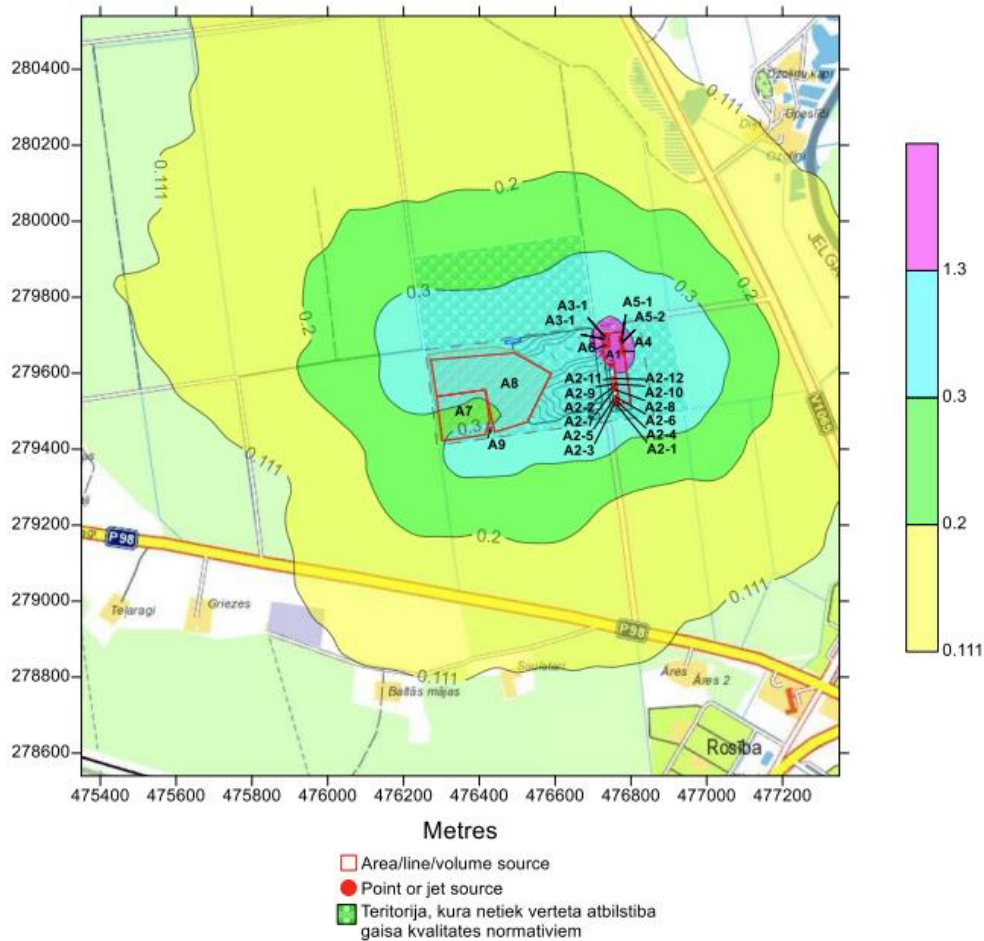
Ar zilu krāsu iezīmēta zemes robežas teritorija.

3. attēls. PM10 un PM2,5 koncentrācijas (24 h ar fonu) grafisks attēlojums sadzives atkritumu poligona "Brakški" teritorijā (avots: SIA "TEST" "Stacionāro piesārņojuma avotu emisijas limitu projekts", 2023. g.)

SAP "Brakški" teritorijā kopumā identificēti 9 gaisu piesārņojošo vielu emisijas avoti, kuri atmosfērā emitē gan piesārņojošās vielas, gan smakas (5. tabula). Smaku projektā apskatīti pieci avoti: atkritumu šķirošanas/ uzglabāšanas/pārkraušanas laukums; atkritumu šķirošanas angārs; sausie fermentatori (atvēršana un pārspiediena drošības ierīces darbība); kompostēšanas tvertnes (atvēršana); jaunā krātuve. Grafiski attēlotie aprēķinu rezultāti smakas koncentrācijas izkliedei sniegti 4. attēlā.

Novērtējot piesārņojuma izkliedes aprēķinu rezultātus Smaku projektā secināts, ka aprēķinātā smakas koncentrācija attiecībā pret smakas mērķlielumu ir nozīmīga, bet aprēķinātās smakas koncentrācijas apdzīvotajās vietās nevienā gadījumā nepārsniedz 2014. gada 15. novembra Ministru kabineta noteikumos Nr. 724 "Noteikumi par piesārņojošas darbības izraisīto smaku noteikšanas metodēm, kā arī kārtību, kādā ierobežo šo smaku izplatīšanos" noteiktos mērķlielumus. Smakas koncentrācijas var piedāvāt kā emisiju limitu. Līdz ar to SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" SAP „Brakški” esošai darbībai nav pamata izstrādāt smakas emisiju samazināšanas plānu.

**SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi"
Sadzīves atkritumu poligons „Brakšķi”
"Brakšķi", Livberzes pagasts, Jelgavas novads, LV-3014
P 98.08 ou_e/m³ Smaka All sources - 1hr**

Aprēķina solis 50 x 50 m

4. attēls. Smakas koncentrācijas izkliedei aprēķinu rezultātu grafiskais attēlojums (avots: SIA "TEST" "Smaku emisijas limitu projekts", 2022. g.)

Apskatot trokšņu avotus SAP "Brakšķi" kā galvenais trokšņa avots poligona darbības nodrošināšanai uzskatāms izmantojamais autotransports un tehnika no transporta kustības atkritumu piegādāšanas, atkritumu pārstrādes un apglabāšanas procesā (piemēram, atkritumu šķirošanas iekārtas, atkritumu smalcinātāja, koksnes atkritumu šķeldošanas iekārtas darbība, kravas autotransports atkritumu piegādei un aiztransportēšanai u.c.).

IVN ziņojuma ietvaros (2023. gadā) SIA "Vides eksperti" veica "Trokšņu ietekmes novērtējumu sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" infrastruktūras paplašināšana (jaunas atkritumu krātuves izveide) Līvberzes pagastā, Jelgavas novadā" (2023. gada jūnijs). Paredzētās darbības radītā trokšņa novērtēšana veikta atbilstoši Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība". Jauno krātuvi paredzēts sadalīt pa trīs attīstības posmiem, attiecīgi trokšņa ietekmes novērtējums plānotai darbībai tika vērtēts katrā no šiem posmiem.

Trokšņa rādītāji pie tuvējām ēkām (apzīmējumos - uztvērējs) apkopoti 6. tabulā. Savukārt 7. tabulā attēlotas trokšņa līmeņa izmaiņas (dB (A)) pie tuvējām ēkām (pie uztvērējiem). Grafisks attēlojums kopējam trokšņa līmenim SAP "Brakšķi" ietekmes zonā dienas laikā atspoguļots 5. attēlā.

Trokšņa avotu trokšņa līmenis (dB (A)) pie tuvējām ēkām

Uztvērēja nosaukums	Esošā situācija			Paredzēta situācija I			Paredzēta situācija II			Paredzēta situācija III		
	Ldiena	Lvakars	Lnakts	Ldiena	Lvakars	Lnakts	Ldiena	Lvakars	Lnakts	Ldiena	Lvakars	Lnakts
Agro 30	56,1	54,4	48,4	56,1	54,4	48,5	56,1	54,4	48,5	56,1	54,4	48,5
Agro 32	52,8	50,8	44,9	52,8	50,8	44,9	52,7	50,7	44,9	52,7	50,7	44,9
Agro 33	53,2	51,3	45,4	53,3	51,3	45,4	53,2	51,3	45,4	53,2	51,3	45,4
Agro 34	53,6	51,7	45,9	53,7	51,7	45,9	53,6	51,7	45,9	53,6	51,7	45,9
Āres	59,2	56,1	51,6	59,1	56,1	51,6	59,1	56,1	51,6	59,1	56,1	51,6
Āres 2	58,4	55,4	50,8	58,3	55,3	50,8	58,3	55,3	50,8	58,3	55,3	50,8
Mežsētas	52,7	49,6	44,9	52,4	49,4	44,9	52,4	49,4	44,9	52,4	49,4	44,9
Ozoliņi	46,6	44,5	37,4	47,5	45,0	37,5	47,2	44,9	37,5	47,1	44,8	37,5
Ozollapas	54,7	52,6	47,0	54,7	52,6	47,0	54,7	52,6	47,0	54,7	52,6	47,0
Pienenītes	54,5	51,5	46,9	54,4	51,4	46,9	54,4	51,4	46,9	54,4	51,4	46,9
Saulstari	52,4	49,1	44,3	51,9	48,8	44,3	51,9	48,8	44,3	52,0	48,9	44,3
Vīgrieži	56,2	54,5	48,5	56,2	54,5	48,5	56,2	54,5	48,5	56,2	54,5	48,5
Agro 31	51,3	49,4	43,3	51,4	49,4	43,3	51,3	49,4	43,3	51,3	49,3	43,3
Agro 41	59,9	57,4	52,5	59,9	57,4	52,5	59,9	57,4	52,5	59,9	57,4	52,5
Aizvēji	55,7	53,5	48,2	55,7	53,4	48,2	55,7	53,4	48,2	55,7	53,4	48,2
Lati	62,5	59,7	55,1	62,5	59,7	55,1	62,5	59,7	55,1	62,5	59,7	55,1
Aizupes Skola	63,4	60,4	56,0	63,4	60,4	56,0	63,4	60,4	56,0	63,4	60,4	56,0
Aizupes Skola_2	61,0	58,2	53,6	61,0	58,2	53,6	61,0	58,2	53,6	61,0	58,2	53,6

*ar oranžu apzīmēti robežlielumu pārsniegumi

(avots: SIA "Vides eksperti" "Trokšņu ietekmes novērtējumu sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" infrastruktūras paplašināšana (jaunas atkritumu krātuves izveide) Līvberzes pagastā, Jelgavas novadā", 2023. g.)

Trokšņa avotu trokšņa līmeņa (dB (A)) izmaiņas pie tuvējām ēkām

Uztvērēja nosaukums	Paredzēta situācija I			Paredzēta situācija II			Paredzēta situācija III		
	Ldiena	Lvakars	Lnakts	Ldiena	Lvakars	Lnakts	Ldiena	Lvakars	Lnakts
Agro 30	0,0	0,0	+0,1	0,0	0,0	+0,1	0,0	0,0	+0,1
Agro 32	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0
Agro 33	+0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Agro 34	+0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Āres	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
Āres 2	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0
Mežsētas	-0,3	-0,2	0,0	-0,3	-0,2	0,0	-0,3	-0,2	0,0
Ozoliņi	+0,9	+0,5	+0,1	+0,6	+0,4	+0,1	+0,5	+0,3	+0,1
Ozollapas	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pienenītes	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0
Saulstari	-0,5	-0,3	0,0	-0,5	-0,3	0,0	-0,4	-0,2	0,0
Vīgrieži	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Agro 31	+0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0
Agro 41	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aizvēji	0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0
Lati	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aizupes Skola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aizupes Skola_2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

*ar oranžu apzīmēti robežlielumu pārsniegumi; ar zaļu – samazinājumi

(avots: SIA "Vides eksperti" "Trokšņu ietekmes novērtējumu sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" infrastruktūras paplašināšana (jaunas atkritumu krātuves izveide) Līvberzes pagastā, Jelgavas novadā", 2023. g.)

Skatot 7. tabulu, redzams, ka trokšņa līmenis pie tuvējām ēkām (uztvērējiem) esošajā situācijā, kurš jau pārsniedz Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" robežlielumus, papildus ievērojami nepalielinās nevienā no paredzētās darbības situācijas posmiem. Objektos, kuros ir ievērojams palielinājums, nevienā gadījumā tas nepārsniedz noteiktos robežlielumus. Secināms, ka, robežlielumu pārsniegumi paredzētās darbības laikā (pēc jaunās krātuves izbūves) nav sagaidāmi. Kopumā ņemot vērā izdarītos secinājumus, trokšņu mazinoši pasākumi ne esošajā, ne plānotajā darbībā SAP "Brakšķi" nav nepieciešami.

5. attēls. Ldiena kopējais trokšņa līmenis sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" ietekmes zonā (7:00-19:00), dB(A) (avots: SIA "Vides eksperti" "Trokšņu ietekmes novērtējumu sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" infrastruktūras paplašināšana (jaunas atkritumu krātuves izveide) Līvberzes pagastā, Jelgavas novadā", 2023. g.)

Videi un iedzīvotājiem (tai sk. veselībai) radītie traucējumi vai zaudējumi arī pēc Viduslatvijas AAR Plāna realizēšanas tiek iespējami mazināti, jo darbība plānota galvenokārt teritorijā, proti, SAP "Brakšķi", kur jau līdz šim notikusi un turpinās atkritumu apsaimniekošana, ievērojot saistošo normatīvo aktu prasības.

Izvērtējot esošo vides monitoringa sistēmu SAP "Brakšķi", secināms, ka pēc jaunās atkritumu krātuves izveides būtu nepieciešams paplašināt gruntsūdens monitoringa tīklu par trim līdz četriem urbumiem, kā arī paplašināms virszemes ūdeņu kvalitātes kontroles punktu skaits - no trim līdz četriem (skat. 1. att.).

Tāpat saistībā ar citu jaunu infrastruktūras objektu izveidošanu Plāna ietvaros trokšņa, smaku un emisiju piesārņojums gaisā vērtējams kā nebūtisks, līdz ar to nav uzskatāms par veselību ietekmējošu faktoru.

Kopumā vērtējot SAP "Brakšķi" atrašanās vietu, kur arī notiks Viduslatvijas galvenās AAR reģiona aktivitātes, tā veiksmīgu darbību jau aptuveni 15 gadu griezumā, var secināt, ka šī teritorija ir piemērota atkritumu apglabāšanai, AARC izveidei, tai skaitā arī citām ar Viduslatvijas AAR saistītām aktivitātēm.

Viennozīmīgi šajā nodaļā minēto, kā arī vēl tikai nākotnē plānoto Viduslatvijas AAR aktivitāšu atbilstība vērtējuma kopskatā ar vides, dabas aizsardzības un citiem normatīvajiem aktiem, kuros noteiktas atbilstošas prasības konkrētajai paredzētajai darbībai, proti, par atkritumu apsaimniekošanu. Ievērojot saistošo normatīvo aktu prasības, Viduslatvijas AAR ietvertu pasākumu plānu īstenošanas gaitā, ietekme uz vidi netiek prognozēta.

5.3. Atkritumu apsaimniekošanas ietekme uz klimatu novērtējums

Nenoliedzami kā viens no SEG avotiem ir atkritumu apsaimniekošana. Paredzētās darbības potenciālo ietekmi uz klimatu varētu saistīt ar atkritumu gāzes veidošanos. Atkritumiem sadaloties, tie gaisā izdala milzīgu daudzumu metāna, kas ir spēcīga SEG, tādējādi veicinot klimata pārmaiņas.

Ņemot vērā to, ka atkritumu apsaimniekošanas galvenās aktivitātes Plāna ietvaros plānotas SAP "Brakšķi" teritorijā, gaisa emisiju vērtējums klimata aspektā tiek skatīts saistībā ar atkritumu apsaimniekošanu poligona teritorijā.

SAP "Brakšķi" tiek veikta esošo un plānoto objektu smaku emisiju izvērtēšana un pasākumu plānošana atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. Operators iespēju robežās minimizē laiku, ko (potenciāli) smakojoši atkritumi pavada glabāšanas vai apstrādes vietās. Tiek veikta apglabājamo atkritumu regulāra pārklāšana ar pārsedes materiālu, kas samazina smaku izplatību. Atkritumi krātuvē tiek sablīvēti ar kompaktoru ik pa 50 cm biezām atkritumu kārtām (lai sasniegtu nepieciešamo atkritumu masas sablīvēšanas pakāpi 1 200 kg/m³). Kad sablīvētais atkritumu slānis sasniedz 2 m biezumu, tas tiek pārklāts ar pārsedes materiālu, tādējādi tiek samazinātas putekļu un atkritumu vieglās frakcijas emisijas gaisā. Pēc nepieciešamības, normatīvo aktu kārtībā tiks veikti smaku mērījumi gan esošajām, gan plānotajām darbībām. Ja mērījumu rezultāti smaku emisiju avotā pārsniedz emisijas limita projektā norādītos lielumus, veikt atkārtotu smaku emisijas limita projekta izstrādi atbilstoši normatīvajiem aktiem par smakām.

Kopumā raksturojot atkritumu gāzes emisiju pārvaldību SAP "Brakšķi", tiek nodrošināta necaurlaidīgas atkritumu krātuves pamatnes izveide, kā arī papildītas krātuves rekultivācija, kas ietver tās noseģšanu ar ūdensnecaurlaidīgu materiālu, samazinot iespējamo metāna emisiju gaisā. Lai mazinātu putekļu veidošanos no atkritumu krātuves tiek nodrošināt atkritumu masas mitrināšanu ar izveidojošos infiltrātu. Jaunajā atkritumu krātuvē, tāpat kā jau esošajā, paredzēts izbūvēt gāzes savākšanas sistēmu izveidot horizontāli novietotas perforētas cauruļvadu līnijas, novadot tās uz esošo vai jaunbūvēto gāzes regulēšanas staciju. Savāktā gāze ar gāzes sūkņa palīdzību tiek pumpēta uz koģenerācijas stacijas iekāru, atdalot to no gāzes kondensāta. Koģenerācijas stacijā tiek sadedzināta no atkritumu krātuves savāktā poligona gāze, tādējādi ražojot elektroenerģiju un siltumenerģiju. Atkritumu gāzes apsaimniekošanas sistēmā ir iestrādāta automātiska drošības sistēma, kas parāda sistēmas kļūdas un ļauj tās operatīvi novērst.

Izceļama pozitīva ietekme, nodrošinot atkritumu apglabāšanas krātuves regulāru pārklājumu, kam ir vērā ņemama nozīme gaisa piesārņojuma ietekmes samazināšanai (emisijas gaisā, tostarp, smakas), salīdzinājumā ar pieeju, ja pārklājuma materiāls netiktu izmantots. Īpaši jāatzīmē pārklājuma slāņa pozitīvā ietekme uz metāna izplūšanu atmosfērā samazinājumu. Metāna gāze ir videi nelabvēlīga, kas rada siltumnīcas efektu, veicinot globālās klimata izmaiņas. Tāpat pie SEG pieskaitāms oglekļa dioksīds un oglekļa monoksīds. Izmantojot pārklājuma materiālu, arī novērojams oglekļa dioksīda un oglekļa monoksīda samazinājums, līdz ar to kopumā atstājot labvēlīgu ietekmi uz SEG emisiju nonākšanu atmosfērā. Sērūdeņradis ir gāze, kas rada izteiktu smaku. Poligona teritorijā atkritumu krātuvē, kas pārklāta ar izolējošo materiālu, arī sērūdeņraža koncentrācija ir mazāka nekā vietā, kur virs apglabātajiem atkritumiem netiek izmantots pārklājošais materiāls. Pienācīga atkritumu apsaimniekošana ne tikai taupa līdzekļus, bet arī būtiski uzlabo vides aizsardzību un samazina klimata pārmaiņas.

2024. gadā plānots uzsākt anaerobās fermentācijas pārstrādes iekārtas darbību poligonā. Anaerobās fermentācijas tehnoloģija nodrošina bioloģiskās noārdīšanas procesā radušās atkritumu gāzes savākšanu un utilizāciju slēgtā ciklā, tādējādi minimizējot SEG emisijas. Tāpat tiek nodrošināta pārstrādes procesa aerobās fāzes laikā izmantotā gaisa attīrīšana biofiltros, tādējādi minimizējot potenciālo smaku izplatību. Jaunā pārstrādes tehnoloģija ļaus pārstrādāt BNA komposta materiālā, kas izmantojams apzaļumošanai, tilpņu aizbēršanai un ainavu veidošanai, tādējādi samazinot resursu patēriņu, kā arī pārstrādes procesā iegūtā biogāze tiks izmantota enerģijas ražošanā, kas, savukārt, aizstāj fosilos energoresursus. Savācot un utilizējot BNA sadalīšanās procesā radušos atkritumu gāzi, tiks samazinātas SEG emisijas, kas savukārt atstās pozitīvu ietekmi uz klimata izmaiņām.

6 Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības mērķis ir atkritumu apsaimniekošanas procesa radītās ietekmes samazināšana, kas tiek panākta, samazinot radīto atkritumu apjomu, drošā veidā apstrādājot un reģenerējot atkritumus vai arī atkritumus atgriežot saimnieciskajā apritē. Uz atkritumu apsaimniekošanas nozari Latvijā attiecināmas gan starptautiskajā mērogā noteiktās prasības (Starptautiskās konvencijas un Eiropas Savienības direktīvas), gan nacionālā līmeņa, tostarp reģionāla līmeņa, plānošanas dokumenti, gan arī jāievēro Latvijā spēkā esošos likumus un Ministru kabineta noteikumus.

6.1 Starptautiskie nozares un vides aizsardzības mērķi

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas mērķi ir noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīvā 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu jeb "Atkritumu ietvardirektīvā". Šajā direktīvā ir noteikti pasākumi, lai aizsargātu vidi un cilvēku veselību, novēršot vai samazinot atkritumu rašanās un apsaimniekošanas negatīvo ietekmi un palīdzot mazināt resursu izmantošanas vispārējo ietekmi un veicinot tādas izmantošanas efektivitāti.

Direktīvā ir noteikta atkritumu apsaimniekošanas darbību hierarhija, kas prioritārā secībā ir sekojoša:

- atkritumu rašanās novēršana;
- atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai;
- atkritumu pārstrāde;
- atkritumu cita tipa reģenerācija, piemēram, enerģijas reģenerācija; un
- atkritumu apglabāšana.

Direktīvai 2008/98/EK tika veikti arī grozījumi: Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem. Šo grozījumu viens no galvenajiem uzdevumiem ir lai ekonomiku padarītu par aprites ekonomiku, ir nepieciešams veikt papildu pasākumus attiecībā uz ilgtspējīgu ražošanu un patēriņu, pievēršoties visam produktu aprites ciklam, tai sk. atkritumu apsaimniekošanai, tādā veidā, kas saglabā resursus un noslēdz aprites loku. Resursu izmantošanas efektivitātes uzlabošana un atkritumu kā resursu vērtības atzīšana var dot ieguldījumu Savienības atkarības no izejvielu importa mazināšanā un veicināt pāreju uz materiālu ilgtspējīgāku pārvaldību un aprites ekonomikas modeli.

6.2 Nacionālie nozares un vides aizsardzības mērķi

Nacionālie nozares mērķi ir noteikti AAVP. Šā plāna stratēģiskie virsmērķi, kas sasniedzami atkritumu apsaimniekošanas sektorā ir šādi:

1. Mērķis (M1) Novērst atkritumu rašanos un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;
2. Mērķis (M2) Nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem un veicinot, ka resursi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē tautsaimniecībai noderīgā veidā;
3. Mērķis (M3) Nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, veicinot attiecīgu produktu politiku, bīstamo un videi kaitīgo vielu ierobežojumus un pilnveidojot patērētāju informētību;
4. Mērķis (M4) Nodrošināt apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā.

Šobrīd AAVP ir izvirzīts arī jauns stratēģisks uzdevums – materiālu atgūšana no atkritumu plūsmas, kas pārvirza pārvaldības uzsvaru uz atkritumu apjoma samazināšanu un rašanās novēršanu, atkritumu pārstrādes un tai nepieciešamo priekšnosacījumu (t.sk. bīstamu vielu ierobežošanas produktos un dalītas savākšanas sistēmas) attīstību. Visbeidzot, AAVP nav ieviešams bez

visaptverošas un proaktīvi īstenotas sabiedrības informēšanas, izglītošanas un iesaistes, kas veicinātu tās paradumu maiņu attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu, it īpaši bez(maz)atkritumu dzīves veida un atkritumu šķirošanas darbību ieviešanu ikdienā gan sadzīvē, gan darba un mācību vidēs. Turklāt pašvaldības visu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savās administratīvajās teritorijās organizē atbilstoši pašvaldību saistošajiem noteikumiem par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, kā arī ievērojot minēto AAVP un reģionālo plānu.

6.3 Reģionālie nozares un vides aizsardzības mērķi

Papildus atkritumu apsaimniekošanas sektorā noteiktajiem stratēģiskajiem mērķiem un normatīvajos aktos noteiktajiem sasniedzamajiem rādītājiem, Viduslatvijas AAR tiek noteikti sekojoši mērķi un principi, kas ievērojami Plāna īstenošanā, t.sk. pasākumi, kas vērsti uz atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma kvalitātes un pieejamības uzlabošanu:

- atkritumu radītāji ir nodrošināti ar kvalitatīvu, savlaicīgi sniegtu, vides aizsardzības prasībām atbilstošu atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu, tiek nodrošināta pilna spektra pakalpojumu sniegšana;
- atkritumu apsaimniekošanas sektora darbību reģionālā līmenī, kā arī sadarbību ar blakus esošajiem atkritumu apsaimniekošanas reģioniem centralizēti koordinē un kontrolē AARC. AARC uzņemas atbildību par atkritumu apsaimniekošanas sektorā noteikto mērķus sasniegšanu reģiona līmenī, šo saistību izpildei AARC tiek nodrošināts ar nepieciešamajiem resursiem, t.sk. reģiona līmenī saistošu lēmumu pieņemšanas tiesībām;
- īstenojot reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu, tiek ievērotas normatīvo aktu prasības, tajā skaitā Eiropas Savienības noteiktie mērķi attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības efektivitāti un kvalitāti, tiek īstenoti valsts, reģionālā un vietējā līmeņa plānošanas dokumentos paredzētie pasākumi attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu;
- tiek veicināta atkritumu radītāju un citu iesaistīto pušu vides apziņas paaugstināšana un izpratnes veidošana par atkritumu apsaimniekošanas radīto ietekmi uz vidi un šīs ietekmes samazināšanas iespējām;
- atkritumu apsaimniekošanas sektorā iesaistītie pakalpojuma sniedzēji strādā izmantojot ilgtspējīgus risinājumus un labākās pieejamās tehnoloģijas visos atkritumu apsaimniekošanas posmos.

7 Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

Vides un cilvēka savstarpējo attiecību veidošanas optimālākais stāvoklis ir līdzsvars starp vidi un cilvēku, konkrēti, cilvēka veikto paredzēto darbību. Tas ir dinamisks līdzsvars. Tā nobīdi uz vienu vai otru pusi regulē cilvēks, īstenojot gan dažāda veida saimnieciska rakstura darbības, gan arī administratīvos pasākumus, tostarp, šī līdzsvara saglabāšanai vērā ņemama nozīme ir arī atkritumu apsaimniekošanas sistēmas ietekmei uz apkārtējo vidi.

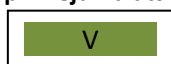
Atkritumu apsaimniekošana vislielāko ietekmi uz vidi var radīt, ja netiek atbilstoši vai nepilnīgi savākti atkritumi, kā arī tad, ja nav pareizi izvēlētas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu atrašanās vieta, nav nodrošināta atbilstoša šādu objektu projektēšana, būvniecība un ekspluatācija atbilstoši normatīvo aktu un attiecīgai darbībai izsniegto atļauju nosacījumiem. Atbilstoši AAVP atkritumu apsaimniekošanas darbības radītā ietekme uz vidi analizēta 8. tabulā.

8. tabula

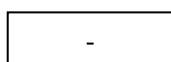
Atkritumu apsaimniekošanas darbību radītās vides problēmas

Atkritumu apsaimniekošanas iekārtu veids	Troksnis	Smakas	Daba Augu un dzīvnieku valsts		Augsne	Ūdeņu kvalitāte	Gaisa kvalitāte	Klimats
Pārstrādes iekārtas	X	X	XX		X	XX	XX	-
Kompostēšana	XX	XXX	V		X V	XX	XXX	X
Mehāniski bioloģiskā apstrāde	XX	XXX	-		-	XX	XX	X
Anaerobā fermentācija	XX	XX	X	V	X V	XX	XX	X
Atkritumu reģenerācija ar enerģijas atguvi	XX	XX	XX		XX	XX	XXX	XXX
Sadedzināšana	XX	XX	XXX		XXX	XXX	XXX	XXX
Poligoni	XXX	XXX	XXX	V	XXX	XXX	XXX	XXXX
Atkritumu pārkraušanas stacijas	XX	XXX	-		-	XX	XX	V

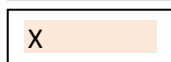
Apzīmējuma atšifrējums

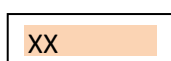
- Tieša vai netieša labvēlīga ietekme

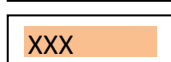
- Nav ietekmes

- Nav datu par būtisku ietekmi

- Atsevišķos gadījumos var būt ietekme, kuru ir iespējams kontrolēt

- Ietekmi var kontrolēt, bet var būt problēmas, ja iekārtu projektēšana, būvniecība vai ekspluatācija neatbilst normatīvo aktu prasībām

- Negatīvu ietekmi rada visas iekārtas

(Avots: "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam stratēģiskā ietekme uz vidi novērtējuma vides pārskats", SIA "Geo Consultants" 2020. gads)

Pasākumiem var būt tiešās (ietekmes, kuras uz apkārtējo vidi iedarbojas tieši un nepastarpināti), netiešās (ietekmes, kuras, mijiedarbojoties ar vidi, pastarpināti rada izmaiņas apkārtējā vidē), īstermiņa (izpaužas darbības norises laikā vai īsu laiku pēc darbības ieviešanas) un ilgtermiņa (pēc Plāna īstenošanas) ietekmes.

Atbilstoši AAVP izstrādē izmantotajam novērtējumam, Plāna projekta īstenošanas būtiskākās ietekmes uz vidi analizētas 9. tabulā.

9. tabula

Plāna projekta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
Atkritumu rašanās novēršana	+	+	+	+	+	+	Ņemot vērā plānoto aizliegumu tirgū laist atsevišķus vienreizlietojamus plastmasas izstrādājumus, kas attiecas uz iepakojumu, pasākumu ietekme uz ūdens vērtēta kā pozitīva. Kopumā atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem nav prognozējama negatīva ietekme uz vidi, tā kā tiek veikti pasākumi, kas novērš atkritumu rašanos vai samazina radīto atkritumu daudzumu un bīstamību.
Atkritumu dalītā savākšana	+	+/-	+	+	+	+	Atkritumu dalītās savākšanas pasākumiem pārsvarā ir pozitīva ietekme uz visiem vides aspektiem.
Atkritumu pārstrāde	+	+	+	0	0/-	0	Atkritumu pārstrādes pasākumiem var būt neitrāla vai negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību atkarībā no atkritumu reģenerācijas un pārstrādes iekārtu izvietojuma un pielietotās tehnoloģijas. Bet ņemot vērā to, ka atkritumu pārstrādes iekārtas plānots izvietot SAP "Brakšķi", kur jau šobrīd notiek darbības ar atkritumiem, ietekme uz vidi tiek iespējami mazināta un nebūs negatīva, jo bioloģisko atkritumu pārstrādei tiek izbūvēta pārstrādes rūpnīca, ar anaerobās fermentācijas tehnoloģiju. Šī tehnoloģija nodrošina bioloģiskās noārdīšanas procesā radušās atkritumu gāzes savākšanu un utilizāciju slēgtā ciklā, tādējādi minimizējot SEG emisijas. Tāpat tiek nodrošināta pārstrādes procesa aerobās fāzes laikā izmantotā gaisa attīrīšana biofiltros, tādējādi minimizējot potenciālo smaku izplatību.
							Ņemot vērā, ka SAP "Brakšķi" ir ierīkots atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tiek apsaimniekots atbilstoši normatīvo aktu un VVD izsniegtās A kategorijas atļaujas nosacījumiem, nav paredzams, ka atkritumu

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
Atkritumu apglabāšana	0	0/-	+/-	0	0/-	0/-	poligonam būs negatīva ietekme uz ūdens vai augsnes stāvokli. Tā kā poligonā apglabātie atkritumi tiek regulāri pārsegti un poligonā tiek nodrošinātas poligonu gāzes savākšanas un sadedzināšanas iekārtas, var prognozēt, ka minētajiem pasākumiem būs pozitīva ietekme uz klimata un SEG aspektiem. Bet, ņemot vērā Latvijas valsts teritorijā plānoto atkritumu apglabāšanu tikai piecos poligonos, ir paredzēta poligonu infrastruktūras pilnveidošana. Līdz ar to var rasties negatīva ietekme uz gaisu un klimatu. Attiecībā uz ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, ir jāatzīmē, ka, no vienas puses, SAP "Brakšķi" jau ir izveidots, ievērojot normatīvo aktu prasības attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, bet no otras puses, ņemot vērā to, ka AAR teritorijās veidojas arī nelegālās izgāztuves, notiek piegružošana, atkritumu apglabāšanai var būt negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību.

Novērtējuma apzīmējumi:

- iespējama negatīva ietekme;
- + iespējama pozitīva ietekme;
- +/- var būt gan pozitīva, gan negatīva ietekme;
- 0 nav būtiskas ietekmes.

Kopumā videi un iedzīvotājiem radītie traucējumi vai zaudējumi tiek iespējami mazināti, jo darbība plānota teritorijā, kur jau līdz šim notikusi un turpinās atkritumu apsaimniekošana, ievērojot saistošo normatīvo aktu prasības. Tāpat atkritumu apsaimniekošanas galvenās aktivitātes Plāna ietvaros notiks SAP "Brakšķi" teritorijā, kas novietots tik tālu no sensitīviem objektiem, ūdenstecēm utt., cik vien tehniski un ekonomiski iespējams. Paredzētās darbības vietai piegulošajās teritorijās notiek lauksaimnieciskā darbība un daļu no tām aizņem mežu teritorijas. Poligona esošā darbība un dažāda līmeņa plānošanas dokumenti un attīstības plāni, kā arī piegulošo teritoriju izmantošanas raksturs savstarpēji nekonfliktē un atbilst pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem zemes lietošanas mērķiem un saimnieciskās darbības iespējām. Turklāt šobrīd SAP "Brakšķi" piekļuves iespējas nav pretrunā ar saistošajiem teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem.

Apskatot arī pārējos atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras attīstības virzienus RAAP, piemēram, sadzīves atkritumu dalītās savākšanas laukumu un punktu izveide/ekspluatācija, sadzīves atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai infrastruktūras iekārtu uzstādīšana/ekspluatācija, u.c., notiek saskaņā ar attiecīgi izsniegtajiem tehniskajiem noteikumiem, atbilstoši izsniegtajām piesārņojošās darbības atļaujām, pašvaldības pieņemtajiem lēmumiem utt. (skat. sīkāku vērtējumu pa infrastruktūras veidiem 5. nodaļā).

Tādēļ nav pamata uzskatīt, ka Plānā plānoto aktivitāšu īstenošanas rezultātā videi un iedzīvotājiem radīsies būtiski traucējumi vai zaudējumi. Kopumā tiek veicināta AAR teritorijas līdzsvarota attīstība un nav saskatāmi riski negatīvai ietekmei uz apkārtējo vidi.

8 Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi

Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes mazināšanai ir iespējams piemērot vairākus risinājumus:

- ievērot normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam;
- izstrādājot teritorijas plānojumus, paredzēt tajos iespēju izvietot atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektus atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;
- veikt atkritumu apsaimniekošanas objektu būvniecību un aprīkošanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;
- nodrošināt, ka atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu darbībai tiek saņemtas normatīvajos aktos noteiktās atļaujas, un ka atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu darbība notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem un to darbībai izsniegtajām atļaujām;
- finanšu nodrošinājuma izmantošana;
- sodu par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem piemērošana tiem, kas pārkāpj normatīvajos aktos atkritumu apsaimniekošanas jomā noteiktās prasības.

Atkritumu apsaimniekošanas nozare ir viena no svarīgākajām vides aizsardzības nozarēm valstī. Savukārt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pārvaldība ir viens no būtiskākajiem jautājumiem Eiropas Savienības, viennozīmīgi arī Latvijas attīstības plānošanas dokumentos, it īpaši vides aizsardzības, klimatneitralitātes un dabas resursu labas pārvaldības un apsaimniekošanas jomās.

Latvijā atkritumu apsaimniekošanas jomu reglamentē "Atkritumu apsaimniekošanas likums", "Dabas resursu nodokļa likums", "Iepakojuma likums", "Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likums" un no tiem izrietošie vairāk nekā 40 Ministru kabineta noteikumi, kā arī pašvaldību saistošie noteikumi.

Kopumā normatīvo aktu būtība ir vērsta uz to, lai neradītu ietekmi uz vidi uz cilvēku veselību, un to var realizēt, nosakot dažādus ierobežojumus, kas sīkāk apskatīti tālākajās šīs nodaļas apakšnodaļās.

8.1 Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam

Latvijā vairākos normatīvajos aktos ir noteikti ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam, lai mazinātu šo objektu ietekmi uz vidi un cilvēku dzīvību un veselību.

Saskaņā ar "Aizsargjoslu likumu" aizsargjoslas tiek noteiktas ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm ir viens no sanitāro aizsargjoslu veidiem. Likumā ir noteikts, kādi ir aizsargjoslu izmēri atkarībā no objektiem, kā arī noteikti aizliegumi attiecībā uz objektu ierīkošanu.

Piemēram, vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa. To galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem, kuriem noteiktas šīs aizsargjoslas. Sanitārās aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem, kuriem ir noteiktas paaugstinātas sanitārās prasības. Šo aizsargjoslu galvenais uzdevums ir sanitāro prasību nodrošināšana.

Vērtējot paredzētās darbības īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi, kā viens no darbības iespējamajiem limitējošajiem faktoriem tiek vērtēta aizsargjoslu esamība paredzētās darbības un tai piegulošajā teritorijā, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumi tajās.

Uz SAP "Brakšķi" teritoriju un darbību ir attiecināmas šādas aizsargjoslas:

- Eksploatācijas aizsargjoslas - gar elektriskajiem tīkliem, elektrisko tīklu sadales iekārtām, ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem, autoceļiem;
- Sanitārās aizsargjoslas - ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm – 100 m no robežas;

- Aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām – ūdensapgādes urbūmam Nr. 11977 noteikta stingra režīma aizsargjosla 10 m rādiusā; ūdensapgādes urbūmam Nr. 10704 noteikta stingra režīma aizsargjosla 10 m rādiusā.

Noteikumos Nr. 1032 ir noteiktas prasības atkritumu poligonu ierīkošanai, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanai un šo poligonu un izgāztuvju slēgšanai un reaktivācijai un kārtība, kādā slēdz un reaktivē atkritumu poligonus. Tāpat šie noteikumi paredz, ka poligona ierīkošanas vietu izvēlas saskaņā ar tās pašvaldības teritorijas plānojumu, kuras teritorijā paredzēts būvēt poligonu, kā arī šajos noteikumos ir noteikta poligona vietas izvēle un aizliegumi attiecībā uz to.

Noteikumi Nr. 1032 paredz, ka poligona ierīkošanas vietu izvēlas saskaņā ar tās pašvaldības teritorijas plānojumu, kuras teritorijā paredzēts būvēt poligonu. Poligona būvniecības vietu izvēlas, ņemot vērā:

1. attālumu no apdzīvotām vietām, tūrisma objektiem, vietām, ko izmanto atpūtai un veselības aprūpei, kā arī no ūdenstilpēm, ūdenstecēm un lauksaimniecībā izmantojamām zemēm;
2. aprobežojumus visu veidu aizsargjoslās iespējamajā poligona būvniecības vietā;
3. ģeoloģiskos un hidroģeoloģiskos apstākļus iespējamajā poligona būvniecības vietā;
4. iespējamās poligona būvniecības vietas applūšanas, nosēšanās, noslīdeņu vai nogrūvumu varbūtību;
5. valdošo vēju virzienu attiecībā pret apdzīvotām vietām, tūrisma objektiem un vietām, ko izmanto atpūtai un veselības aprūpei;
6. paaugstinātas bīstamības objektu izvietojumu un to iespējamo nevēlamo ietekmi uz poligonu, kā arī poligona iespējamo ietekmi uz paaugstinātas bīstamības objektiem.

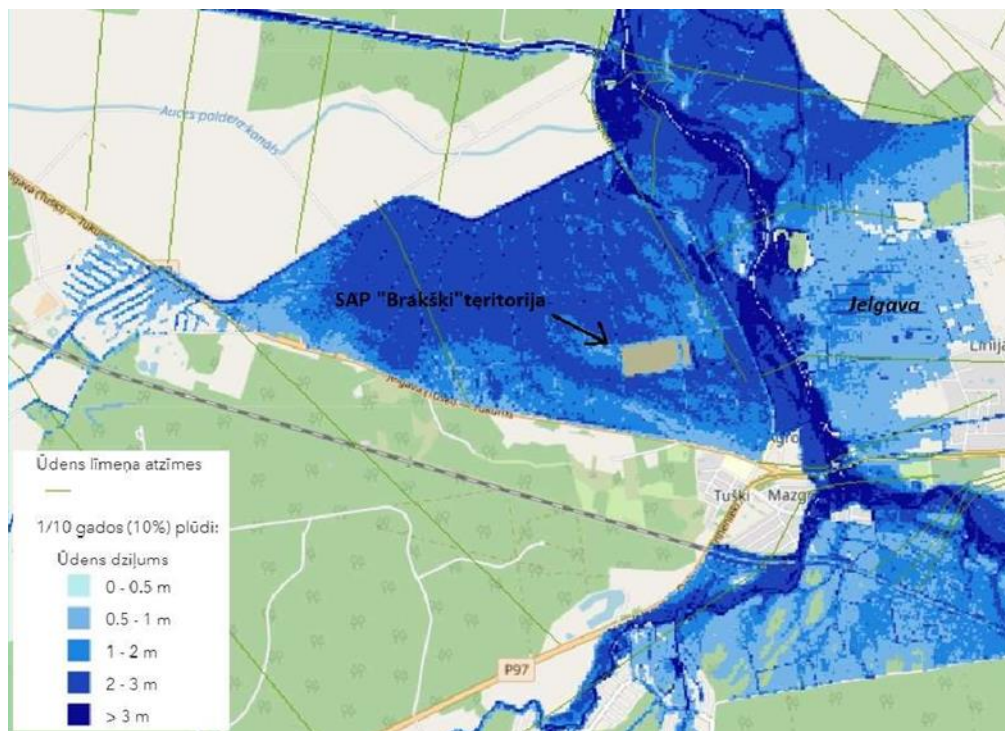
Atbilstoši SIA "VentEko" "Sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" infrastruktūras paplašināšana (jaunas atkritumu krātuves izveide) Jelgavas novadā, Līvberzes pagastā" IVN ziņojuma 2. redakcijā (uz 21.11.2023.) ietvertajai informācijai, SAP "Brakšķi" ir izvietots plūdu riska teritorijā.

SAP "Brakšķi" tuvākās ūdenstece ir Svētes upe, kas atrodas 830 m uz austrumiem no poligona teritorijas un Auces upīte - 1,5 km attālumā no poligona uz ziemeļiem. Atbilstoši Lielupes upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānam un plūdu riska pārvaldības plānam 2022.-2027.gadam³, abas upes ir Lielupes upju baseinu apgabala nacionālās nozīmes plūdu riska teritorijas. Aizsargjoslu likuma 7. panta (Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas) (2) 1) apakšpunkts nosaka, ka lauku apvidos (neatkarīgi no zemes kategorijas un īpašuma) minimālie virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu platumi tiek noteikti ūdenstilpei vai ūdenstecei ar applūstošo teritoriju - ne mazāk kā visas applūstošās teritorijas platumā līdz ūdens līmenim.

Saskaņā ar plūdu riska un plūdu draudu karti, kas pieejama valsts SIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra" (turpmāk - LVGMC) mājas lapā plānotās darbības teritorija atrodas pavasaru palu applūstošajā teritorijā ar 10 % pārsniegšanas varbūtību (t.i. 1/10 gados plūdi, kas atkārtojas reizi 10 gados vai retāk (skat. 6. attēlu). Applūstošās teritorijas platība ir atkarīga no ūdens līmeņa plūdu laikā un virsmas reljefa. Saskaņā ar šīs kartes informāciju, plūdu scenārijs uz 2100. gadu arī norāda, ka SAP "Brakšķi" ir plūdu riskam pakļauta teritorija. Lai gan SAP "Brakšķi" ir plūdu riskam pakļauta teritorija, tomēr nav iekļauta teritorijā kā nacionālās nozīmes plūdu riskam pakļauta teritorija (skat. 7. attēlu).

Lai rastu risinājumu poligonā projektēšanas/būvniecības stadijā esošās BNA pārstrādes iekārtas (fermentācijas rūpnīca) būvniecībai, kas tiek plānota SAP "Brakšķi" pieguļošajai teritorijai un arī ietilpst plūdu riska teritorijā, SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" 2022. gadā vērsās gan VVD Atļauju pārvaldē, gan LVGMC, kā arī pie citām iesaistītajām institūcijām. Kā risinājums ar atkritumu apsaimniekošanu saistītās infrastruktūras būvniecībai un atkritumu apsaimniekošanas turpināšanai SAP "Brakšķi" teritorijā kopumā plūdu riska teritorijā tiek piedāvāta inženiertehniskas būves izbūve- ceļa uzbēruma konstrukcija atbilstošā augstumā, kas mazinātu teritorijas applūšanas riskus (zemes gabala ar kad. Nr. 5462 010 0688 teritorijā) un kas kalpos kā aizsargvalnis, nodrošinot arī apglabāšanas šūnas struktūras neizjaukšanu un infiltrāta atbilstošu apsaimniekošanu.

³ <https://videscentrs.lv/gmc.lv/iebuve/vpludu-riska-un-pludu-draudu-kartes>

6. attēls. Plūdu riska karte sadzīves atkritumu poligona “Brakšķi” darbības vietā un apkārtnē

(avots: SIA “VentEko” “Sadzīves atkritumu poligona “Brakšķi” infrastruktūras paplašināšana (jaunas atkritumu krātuves izveide) Jelgavas novadā, Līvberzes pagastā” ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojums (2. redakcija, uz 21.11.2023.)

7. attēls. Nacionālās nozīmes plūdu riska teritorijas sadzīves atkritumu poligona “Brakšķi” pieguļošajās teritorijās⁴

⁴ informācijas avots: ekrānuzņēmums no <https://hidro.meteo.lv/slani>; bez mēroga

Papildus SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" ir saskaņojusi un saņēmusi konceptuālu piekrišanu šādam risinājumam un ceļa uzbēruma veidošanai arī no teritorijas īpašnieka – valsts AS "Latvijas valsts meži". Tiek norādīts, ka meža apsaimniekošanas nodrošināšanai tiešā veidā nav nepieciešamība pēc šāda risinājuma, bet netiek saskatīta arī negatīva ietekme uz mežu.

Lai noskaidrotu šāda risinājuma lietderību un efektivitāti, LVĢMC tika veikta plūdu situācijas modelēšana. Saskaņā ar veiktajiem modelēšanas rezultātiem, ceļa uzbēruma veidošana maksimāli nepieciešama līdz 1 m teritorijas ziemeļu daļā, savukārt pārējos posmos tā variē vidēji no 0,2 līdz 0,6 m. Atjaunotā plūdu riska karte ar 10 % pārsniegšanas varbūtību norāda, ka plūdu risks ar šādu risinājumu teritorijā tiek izslēgts (t.sk. arī teritorijā, kurā tiek plānota jaunā atkritumu apglabāšanas krātuve). Pieļaujams, ka aizsargdambja izvietojuma risinājumi teritorijas padziļinātas izpētes rezultātā varētu mainīties. Kopumā secināms, ka realizējot šādu inženiertehniskas būves izbūvi – ceļa uzbēruma veidošanu (t.i. esošā meža ceļa paaugstināšanu), plūdu draudi atkritumu apsaimniekošanas teritorijai tiek izslēgti un jaunas atkritumu apglabāšanas krātuves būvniecība ir pieļaujama. Neveicot šādu risinājumu, krātuves būvniecība applūstošajā teritorijā nav pieļaujama. Šā IVN ietvaros SAP "Brakšķi" plūdu applūšanas risks vērtējams kā neliela nelabvēlīga ietekme.

Attiecībā uz atkritumu poligona būvniecību, ierīkošanu un ekspluatāciju tiek ievēroti normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi, tostarp, lai netiktu radītas arī ilglaicīgas sekas videi. Normatīvajos aktos noteikto prasību piemērošana var ievērojami samazināt atkritumu poligona radīto ietekmi uz dažādiem vides aspektiem, it īpaši uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, gaisa piesārņojumu, troksni un smakām.

8.2 Teritorijas plānošana

Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumi Nr. 628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” paredz, ka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā ietilpst paskaidrojuma raksts, grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi. Teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā ietver spēkā esošo teritorijas plānojumu, lokālpānojomu un detālpānojomu īstenošanas izvērtējumu, sagatavotās teritorijas plānojuma redakcijas risinājumu aprakstu un tā atbilstību ilgtspējīgas attīstības stratēģijai. Grafiskajā daļā nosaka: funkcionālo zonējumu; teritorijas ar īpašiem noteikumiem; pašvaldības kompetencē esošās apgrūtinātās teritorijas; ciemu robežas; un attēlo: republikas pilsētu, novadu, novada pilsētu un novada pagastu robežas; publiskās infrastruktūras objektus (izņemot sociālās infrastruktūras objektus), norādot plānotos ceļus un plānotās pievienojumu vietas valsts un pašvaldību autoceļiem (publiskās lietošanas autoceļu tīklam), kuru novietojums var tikt precizēts būvprojektā atbilstoši MK noteikumiem par pašvaldību, komersantu un māju ceļu pievienošanu valsts autoceļiem; nacionālas nozīmes derīgo izrakteņu atradņu teritorijas; teritorijas un objektus, kuriem noteikts nacionālo interešu objekta statuss; apgrūtinātās teritorijas un objektus, kuriem nosaka aizsargjoslas saskaņā ar normatīvajiem aktiem par apgrūtinātajām teritorijām; ja nepieciešams, citas teritorijas un objektus. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos nosaka: prasības teritorijas izmantošanai katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā; apbūves parametrus katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā; nosacījumus detālpānojomu un to lokālpānojomu izstrādei, ar kuriem tiek grozīts pašvaldības teritorijas plānojums; citas prasības, aprobežojumus un nosacījumus, ņemot vērā teritorijas īpatnības un specifiku.

Teritorijas plānojumu izstrādes procesā tiek izvērtētas arī teritorijas, kas paredzētas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietošanai. Izstrādes procesā var mainīt šo teritoriju robežas. Paredzētās darbības īstenošanai SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" nav nepieciešams ierosināt grozījumus spēkā esošajā teritorijas plānojumā. SAP "Brakšķi" saskaņā ar "Jelgavas novada teritorijas plānojumu 2011. – 2023. gadam" atrodas ražošanas objektu un noliktavas (RR) teritorijā, kur kā viens no galvenajiem izmantošanas veidiem minēta atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu apbūve.

8.3 Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem

Atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu apsaimniekošana vērtējuma atbilstoši vides, dabas aizsardzības un citiem normatīvajiem aktiem, kuros ietvertas prasības konkrētajai paredzētajai darbībai, proti, par atkritumu apsaimniekošanu. Pēc būtības atkritumu apsaimniekošanas objektu būvniecībai un aprīkošanai tiek izvirzītas prasības, lai pēc iespējas novērstu minēto objektu ietekmi uz vidi, cilvēku dzīvību un veselību.

Ministru kabineta 2011.gada 22. februāra noteikumi Nr.135 „Noteikumi par nolietotu transportlīdzekļu pārstrādi un apstrādes uzņēmumiem noteiktajām vides prasībām” nosaka, ka vietās, kas paredzētas nolietoto transportlīdzekļu uzglabāšanai (arī īslaicīgai uzglabāšanai) pirms apstrādes, operators nodrošina:

1. ūdens un piesārņojošas vielas necaurļaidīgu segumu ar virszemes noteces savākšanas iekārtām, novades kanāliem un eļļu attīrītājiem;
2. notekūdeņu un lietusūdeņu novadīšanu un attīrīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī.

Savukārt vietās, kur paredzēta nolietoto transportlīdzekļu apstrāde, operators nodrošina:

1. ūdens un piesārņojošas vielas necaurļaidīgu segumu ar virszemes noteces savākšanas iekārtām, novades kanāliem un eļļu attīrītājiem;
2. iekārtas demontēto, atkārtoti izmantojamo sastāvdaļu uzglabāšanai, arī ar eļļām piesārņotu sastāvdaļu uzglabāšanai, lai nebūtu iespējama eļļas noplūde;
3. piemērotas tvertnes akumulatoru (paredzot elektrolītu neitralizāciju konkrētajā apstrādes vietā vai citā vietā), eļļas filtru, kā arī polihlorēto bifenilu un polihlorēto terfenilu saturošu kondensatoru atsevišķai uzglabāšanai;
4. piemērotas tvertnes, kurās atsevišķi uzglabā nolietotu transportlīdzekļu šķidros atkritumus: degvielu, motoreļļu, manuālās pārnēsūmkārbes eļļu, automātiskās pārnēsūmkārbes eļļu, transmisijas eļļu, hidraulikas eļļu, dzesēšanas šķidrumus, bremžu eļļas, akumulatoru elektrolītus, gaisa kondicionēšanas sistēmu šķidrumus un citus šķidrumus, kas atrodas nolietotā transportlīdzeklī;
5. notekūdeņu un lietus ūdeņu novadīšanu un attīrīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī;
6. novietnes, kurās uzglabāt lietotas riepas, nodrošinot preventīvus pasākumus ugunsgrēku novēršanai, kā arī ņemot vērā atļaujā noteikto maksimāli pieļaujamo lietoto riepu uzkrājumu;
7. nolietota transportlīdzekļa apstrādes uzsākšanu mēneša laikā pēc tā pieņemšanas;
8. lai darbi tiktu veikti pēc speciālas atļaujas (licences) saņemšanas darbībām ar aukstuma aģentiem atbilstoši normatīvajiem aktiem par ozona slāni noārdošām vielām un fluorētām siltumnīcefekta gāzēm, kas ir aukstuma aģenti.

Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra noteikumi Nr. 788 “Noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām” nosaka atkritumu savākšanas un šķirošanas vietu veidus, atkritumu savākšanas un šķirošanas vietu ierīkošanas un apsaimniekošanas prasības, kā arī prasības bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas vietu ierīkošanai un apsaimniekošanai.

Atbilstoši šajos noteikumos ietvertajām prasībām sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktā nodrošina:

1. izvietojumu, kas nodrošina transportlīdzekļu piekļuvi;
2. virsmas segumu, kas nodrošina atkritumu konteineru izvietošanu;
3. tādu savākšanas punkta platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus;
4. piekļuvi savākšanas punktam neierobežotu laiku.

Šķiroto atkritumu savākšanas laukumā nodrošina:

1. ūdensnecaurļaidīgu virsmas segumu;
2. lietus notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu, ja atkritumi netiek uzglabāti konteineros vai tvertnēs ar vāku, vai telpās;

3. transportlīdzekļu piekļuvi;

4. tādu savākšanas laukuma platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus vai izvietot atkritumu savākšanai un uzglabāšanai nepieciešamo aprīkojumu (tajā skaitā pašpresējošos konteinerus) vismaz šādiem dalīti savāktu atkritumu veidiem (plastmasas atkritumi; izlietotais plastmasas iepakojums; koksne un izlietotais koka iepakojums; papīrs un kartons, izlietotais papīra un kartona iepakojums; izlietotais stikla iepakojums; cita veida stikla atkritumi; metāla iepakojums; sadzīvē radušies bīstamie atkritumi; smēreļļas, svinu saturoši elektriskie akumulatori, elektriskie akumulatori (niķeļa–kadmija, dzelzs–niķeļa), galvaniskie elementi, galvaniskās baterijas un citi elektriskie akumulatori, visu veidu riepas, eļļas filtri, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi, arī liela izmēra dzesēšanas iekārtas, saldētavas un ledusskapji, gāzislādes spuldzes);

5. visa savākšanas laukuma teritorijas apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi savākšanas laukumam ārpus tā darba laika;

6. savākšanas laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas tādas kā telpas darbiniekiem, elektroapgādes sistēmu, ugunsdzēsības aprīkojumu.

Atkritumu šķirošanas un pārkraušanas stacijā nodrošina:

1. ūdensnecaurlaidīgu laukuma segumu ar lietus notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu, ja savāktie atkritumi netiek uzglabāti konteineros vai tvertnēs ar vāku, vai telpās (izņemot būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu uzglabāšanas vietas, kur nodrošina ūdensnecaurlaidīgu laukuma segumu);

2. transportlīdzekļu piekļuvi;

3. šķirošanas un pārkraušanas stacijā ievesto un izvesto atkritumu veidu noteikšanu un svarus šķirošanas un pārkraušanas stacijā ievesto un izvesto atkritumu svēršanai;

4. ja šķirošanas un pārkraušanas stacijā atkritumus šķiro vai pieņem no apmeklētājiem, – tādu šķirošanas un pārkraušanas stacijas platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus vai izvietot atkritumu savākšanai un uzglabāšanai nepieciešamo aprīkojumu (tajā skaitā pašpresējošos konteinerus) vismaz šādiem dalīti savāktu atkritumu veidiem (plastmasas atkritumi; izlietotais plastmasas iepakojums; koksne un izlietotais koka iepakojums; papīrs un kartons, izlietotais papīra un kartona iepakojums; izlietotais stikla iepakojums; cita veida stikla atkritumi; sadzīvē radušies bīstamie atkritumi; videi kaitīgu preču atkritumi; metāla iepakojums; liela izmēra atkritumi; būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi);

5. visas šķirošanas un pārkraušanas stacijas teritorijas apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi šķirošanas un pārkraušanas stacijai ārpus tās darba laika;

6. šķirošanas un pārkraušanas stacijas darbībai nepieciešamās būves un iekārtas (telpas darbiniekiem; elektroapgādes sistēmu; ugunsdzēsības aprīkojumu);

7. ja šķirošanas un pārkraušanas stacijā atkritumus šķiro vai pieņem no apmeklētājiem, – piekļuvi šķirošanas un pārkraušanas stacijai vismaz 20 stundas nedēļā, tajā skaitā vismaz vienu dienu nedēļas nogalē (sestdien vai svētdien), kā arī vismaz vienu darba dienu līdz plkst. 19.00.

Būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu savākšanas laukumā nodrošina:

1. ūdensnecaurlaidīgu laukuma virsmas segumu;

2. transportlīdzekļu piekļuvi;

3. būvniecības atkritumu savākšanas laukumā ievesto un izvesto atkritumu veidu noteikšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus, un reģistrāciju;

4. svarus būvniecības atkritumu savākšanas laukumā ievesto un izvesto atkritumu masas noteikšanai;

5. tādu atkritumu savākšanas laukuma platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus vai izvietot būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu savākšanai un uzglabāšanai nepieciešamo aprīkojumu;

6. visa būvniecības atkritumu laukuma apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi būvniecības atkritumu savākšanas laukumam ārpus tā darba laika;

7. savākšanas laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas (telpas darbiniekiem; elektroapgādes sistēmu; ugunsdzēsības aprīkojumu).

Metāllūžņu noliktavā nodrošina:

1. ūdensnecaurlaidīgu laukuma virsmas segumu ar lietus notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu, ja savāktie metāllūžņi netiek uzglabāti konteineros ar vāku vai telpās;
2. transportlīdzekļu piekļuvi;
3. metāllūžņu noliktavā ievesto un izvesto atkritumu veidu noteikšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus, un reģistrāciju;
4. svarus metāllūžņu noliktavā ievesto un izvesto atkritumu masas noteikšanai;
5. tādu atkritumu savākšanas laukuma platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot metāllūžņu konteinerus, ja tādi tiek izmantoti attiecīgajā noliktavā;
6. visas metāllūžņu noliktavas teritorijas apgaismojumu un iežogojumu, lai novērstu neatļautu piekļuvi metāllūžņu noliktavai ārpus tās darba laika;
7. metāllūžņu noliktavas darbībai nepieciešamās būves un iekārtas (telpas darbiniekiem; elektroapgādes sistēmu; ugunsdzēsšanas aprīkojumu).

Bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumā nodrošina (nepiemēro bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumiem, kas izvietoti sadzīves atkritumu poligona teritorijās):

1. virszemes ūdeņu savākšanas sistēmu (tajā skaitā smilšu uztvērējus) savāktu virszemes ūdeņu izsmidzināšanai uz komposta kaudzēm vai novadīšanai sadzīves atkritumu poligona infiltrāta uzkrāšanas iekārtās (ja bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumu ierīko sadzīves atkritumu poligona teritorijā);
2. ūdensnecaurlaidīgu segumu, lai nepieļautu gruntsūdeņu un pazemes ūdeņu piesārņošanu, nodrošinot, ka eksploatācijas laikā maksimālais gruntsūdens līmenis ir zemāks par vienu metru no laukuma pamatnes;
3. koku un krūmu stādījumu ap bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukumu;
4. apgaismojumu un iežogojumu;
5. ievesto un izvesto atkritumu veidu un masas novērtēšanu un reģistrāciju;
6. laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas (telpas darbiniekiem; elektroapgādes sistēmu; ugunsdzēsšanas aprīkojumu; ūdensapgādes sistēmu);
7. neapstrādātā materiāla pārvadāšanai izmantoto konteineru, tvertņu un transportlīdzekļu tīrīšanu un dezinficēšanu.

Zaļo un dārza atkritumu kompostēšanas vietā nodrošina:

1. ūdensnecaurlaidīgu segumu, lai nepieļautu gruntsūdeņu un pazemes ūdeņu piesārņošanu, kā arī nodrošinātu mehānismu un transporta pārvietošanos;
2. zaļo un dārza atkritumu kompostēšanas vietas iežogojumu.

Ministru kabineta 2014. gada 8. jūlija noteikumi Nr. 388 "Elektrisko un elektronisko iekārtu kategorijas un marķēšanas prasības un šo iekārtu atkritumu apsaimniekošanas prasības un kārtība" nosaka prasības, kas jāievēro iekārtu atkritumu apstrādes, atkārtotas izmantošanas, pārstrādes un reģenerācijas iekārtu operatoriem; iekārtu atkritumu savākšanas un apstrādes prasības; iekārtu atkritumu savākšanas, atkārtotas izmantošanas, pārstrādes un reģenerācijas apjomus un termiņus.

Šie noteikumi noteic, ka pirms jebkuras darbības, kas tiek veikta iekārtu atkritumu uzglabāšanas (arī īslaicīgas uzglabāšanas) vietās, lai šo atkritumu ķīmiskās vielas un sastāvdaļas atdalītu, izjauktu, sasmalcinātu, kā arī sagatavotu pārstrādei vai apglabāšanai, operators ierīko:

1. ūdeni un piesārņojošas vielas necaurlaidīgu pretinfiltrācijas segumu;
2. pret nokrišņiem izturīgu pārsegumu;
3. virszemes noteces savākšanas iekārtas un eļļas uztvērējus, ja attiecīgajā uzglabāšanas vietā ir paredzēts uzglabāt iekārtu atkritumus, no kuriem ir iespējama eļļu izdalīšanās.

Ministru kabineta 2011. gada 21. jūnijā noteikumi Nr. 485 "Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kārtība un prasības titāna dioksīda ražošanas iekārtu radīto emisiju ierobežošanai, kontrolei un monitoringam" nosaka kārtību, kādā apsaimniekojami polihlorētos bifenilus un polihlorētos terfenilus saturoši atkritumi, naftas produktu atkritumi, bateriju un akumulatoru atkritumi un titāna dioksīda rūpniecības

atkritumi; bateriju un akumulatoru atkritumu savākšanai, apstrādei un pārstrādei izvirzāmās prasības; bateriju un akumulatoru atkritumu savākšanas un pārstrādes apjomus un termiņus, arī ziņojuma sniegšanas kārtību par šo darbību izpildi; titāna dioksīda ražošanas iekārtu radīto emisiju ierobežošanas, kontroles un monitoringa prasības.

Šie noteikumi noteic, ka bateriju un akumulatoru atkritumu uzglabāšanas (arī īslaicīgas uzglabāšanas) vietā vai apstrādes iekārtās operators ierīko:

1. ūdeni un piesārņojošas vielas necaurlaidīgu pretinfiltrācijas segumu vai piemērotu konteineru;
2. pret nokrišņiem izturīgu pārsegumu;
3. virszemes noteces savākšanas iekārtas un eļļas uztvērējus, ja attiecīgajā uzglabāšanas vietā ir paredzēts uzglabāt bateriju un akumulatoru atkritumus, no kuriem iespējama eļļas izdalīšanās.

Ministru kabineta 2011. gada 24. maija noteikumos Nr. 401 „Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai” ir noteikts, ka operators nodrošina, ka:

1. iekārtu projektē, būvē un darbinā, ievērojot visas šajos noteikumos un citos vides aizsardzības jomu reglamentējošajos normatīvajos aktos noteiktās prasības, kā arī ņemot vērā sadedzināmo atkritumu kategoriju;
2. atkritumu sadedzināšanas vai līdzsadedzināšanas procesā iegūto siltumu izmanto iespējami lietderīgi (iegūstot elektroenerģiju vai iegūto siltumu izmantojot apkurei);
3. atkritumi tiek sadedzināti pēc iespējas pilnīgāk, lai kopējais oglekļa saturs pelnos un izdedžos nepārsniegtu 3 % vai zudumi sadedzināšanas procesā nepārsniegtu 5 % no materiāla sausā svara, kā arī samazinātos atkritumu bīstamība. Ja nepieciešams, operators izmanto atkritumu priekšapstrādes tehnoloģijas;
4. atlikumus, kuru rašanos nav iespējams novērst un kurus nevar atkārtoti izmantot, apglabā normatīvajos aktos par atkritumu pārstrādes, reģenerācijas un apglabāšanas veidiem noteiktajā kārtībā;
5. darbiniekiem, kuri vada un apsaimnieko iekārtas, ir nepieciešamā izglītība, kā arī zināšanas par ķīmiskajām vielām un bīstamajiem ķīmiskajiem produktiem atbilstoši normatīvajiem aktiem par nepieciešamo izglītības līmeni personām, kuras veic uzņēmējdarbību ar ķīmiskajām vielām un ķīmiskajiem produktiem.

8.4 Normatīvajos aktos noteiktās prasības par atkritumu apsaimniekošanas atļaujām

Normatīvajos aktos noteikto atkritumu apsaimniekošanas atļauju saņemšana nodrošina, ka normatīvajos aktos noteiktās prasības tiks piemērotas attiecīgajiem atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem, novēršot un mazinot to ietekmi uz vidi, kā arī preventīvus pasākumus, lai netiku apdraudēta cilvēku veselība.

Saskaņā ar “Atkritumu apsaimniekošanas likumu” atkritumu apsaimniekotājs pirms attiecīgo darbību veikšanas saņem VVD atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai vai atļauju atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai vai atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai. VVD atļauja nepieciešama atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai, uzglabāšanai, kā arī slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanai un atkritumu pāršķirošanai.

Atkritumu poligona, izgāztuves, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu īpašnieks vai apsaimniekotājs apsaimnieko atkritumu poligona, izgāztuvi, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu saskaņā ar atļauju A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, šo likumu un citiem vides aizsardzības jomu regulējošiem normatīvajiem aktiem.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2011. gada 13. septembra noteikumiem Nr. 703 „Noteikumi par kārtību, kādā izsniedz un anulē atļauju atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, kā arī par valsts nodevu un tās maksāšanas kārtību” noteikto, ja atkritumu apsaimniekotājs ir saņēmis atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai un šajā atļaujā ir iekļauti nosacījumi atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, tam nav nepieciešama atsevišķa atļauja atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai. Savukārt, ja atkritumu apsaimniekotājs ir saņēmis atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai un šajā atļaujā ir iekļauti nosacījumi atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, un tas vēlas atrakt slēgtu vai rekultivētu atkritumu izgāztuvi un

pāršķirot tajā esošos atkritumus, tam papildus ir nepieciešama slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanas un tajā esošo atkritumu pāršķirošanas atļauja.

Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumi Nr. 1082 „Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai” nosaka A kategorijas piesārņojošas darbības pieteikšanas nosacījumus, kā arī nosacījumus, uz kuriem pamatojoties izsniedzama atļauja A kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai; B kategorijas piesārņojošas darbības pieteikšanas nosacījumus, kā arī nosacījumus, uz kuriem pamatojoties izsniedzama atļauja B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai; C kategorijas piesārņojošas darbības, kā arī C kategorijas piesārņojošas darbības iesnieguma saturu un iesniegšanas kārtību; kārtību, kādā VVD reģistrē C kategorijas piesārņojošas darbības; kārtību, kādā VVD pārskata nosacījumus, kas noteikti A vai B kategorijas atļaujā, kā arī nepieciešamības gadījumā atjauno vai papildina šos nosacījumus.

Noteikumos Nr. 1032 ir noteiktas prasības atkritumu poligonu ierīkošanai, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanai un šo poligonu un izgāztuvju slēgšanai un rekultivācijai un kārtība, kādā slēdz un rekultivē atkritumu poligonus.

8.5 Finanšu nodrošinājums

Atbilstoši “Atkritumu apsaimniekošanas likumā” noteiktajam kopš 2018. gada 1. jūlija atkritumu apsaimniekotājs atļaujas saņemšanai atkritumu pārvadāšanai, atkritumu uzglabāšanai, kā arī pārstrādei un reģenerācijai iesniedz VVD finanšu nodrošinājumu. Atkritumu apsaimniekotājam finanšu nodrošinājums jāuztur spēkā visu atļaujas darbības laiku. Ja atļaujas darbības laikā atkritumu apsaimniekotājam nav spēkā esoša finanšu nodrošinājuma, atļaujas darbība tiek apturēta līdz attiecīga nodrošinājuma iesniegšanai VVD.

Ministru kabineta 2021. gada 25. februāra noteikumi Nr. 134 „Finanšu nodrošinājuma piemērošanas kārtība atkritumu apsaimniekošanas darbībām” noteic kārtību, kādā atkritumu apsaimniekotājs iesniedz VVD finanšu nodrošinājumu, tā pagarinājumu vai atjaunojumu; finanšu nodrošinājuma pieprasīšanas kārtību, tā apmēru, termiņu, uz kādu izsniedzams, pagarināms vai atjaunojams nodrošinājums, kā arī finanšu nodrošinājuma dokumentu paraugus.

8.6 Sodi par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem

Vairākos Latvijas normatīvajos aktos ir noteiktas sankcijas par atkritumu apsaimniekošanas prasību pārkāpšanu.

“Atkritumu apsaimniekošanas likums” noteic, ka par atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšanu piemēro brīdinājumu vai naudas sodu atkritumu radītājam vai valdītājam: fiziskajai personai — no četrpadsmit līdz divsimt naudas soda vienībām, bet juridiskajai personai — no piecdesmit līdz piecsimt sešdesmit naudas soda vienībām.

Soda sankcijas paredzētas par šādiem pārkāpumiem: atkritumu uzskaites noteikumu pārkāpšana; normatīvajos aktos noteikta speciālā marķējuma, kurā norādīta prasība savākt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumus atsevišķi no citiem atkritumiem, nelietošana elektriskajām vai elektroniskajām iekārtām vai speciālā marķējuma, kurā norādīta prasība savākt bateriju un akumulatoru atkritumus atsevišķi no citiem atkritumiem, nelietošana baterijām un akumulatoriem; normatīvajos aktos elektrisko un elektronisko iekārtu, bateriju vai akumulatoru ražotājam noteiktās prasības reģistrēties nepildīšana; atkritumu savākšana, pārvadāšana, pārkraušana, šķirošana vai uzglabāšana vai par slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšana un atkritumu pāršķirošana bez atļaujas; normatīvajos aktos atkritumu pārrobežu pārvadājumiem noteikto prasību pārkāpšana.

“Krimināllikums” nosaka, ka par atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšanu, par atkritumu ieviešanu Latvijas teritorijā vai tranzītpārvadāšanu cauri Latvijas teritorijai, pārkāpjot noteikumus, bīstamu vielu neatļautu apglabāšanu ūdeņos un zemes dzīlēs, kā arī jūras, zemes, mežu un ūdeņu piesārņošanu un piegružošanu ar bīstamiem atkritumiem, personas ir saucamas pie kriminālatbildības un var tikt sodītas. Personām, atkarībā no noziedzīgā nodarījuma, var piespriest brīvības atņemšanu, piespiedu darbu vai naudas sodu, dažos gadījumos - brīvības atņemšanu ar probācijas uzraudzību.

9 Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē

Alternatīvas

Plānā dažādas alternatīvas tika skatītas plašā griezumā - sākot no tehnoloģiju pielietojuma alternatīvām līdz organizatorisko pasākumu vērtēšanai. Apskatot atkritumu apsaimniekošanas nozari, var izcelt šādus galvenos alternatīvos risinājumus sistēmas darbības pilnveidošanai:

1) Alternatīvie risinājumi dalītās vākšanas sistēmas pilnveidošanai

Līdzšinējā atkritumu dalītās vākšanas sistēma lielā mērā tika balstīta uz publiski pieejamo sadzīves atkritumu dalītās vākšanas punktu izmantošanu, ievērojot normatīvo regulējumu attiecībā uz minimālo infrastruktūras pieejamības nodrošinājumu. Šādam risinājumam ir savas priekšrocības, proti – teritorijās ar mazāku radīto atkritumu apjomu īpatsvaru atkritumu radītājiem tiek nodrošinātas iespējas šķirot atkritumus, vienlaicīgi šim risinājumam ir trūkumi – sadzīves atkritumu dalītās vākšanas punkti ir izvietoti publiskajā ārtelpā, vairumā gadījumu tiem nav atbildīgās personas, kas uzraudzītu atbilstošu punkta izmantošanu, kā rezultātā konteineros tiek izmesti neatbilstoši atkritumi, kā arī tiek radīti piegružošanas riski, kad konteineri ir pārpildīti un atkritumi, t.sk. neatbilstoši atkritumi tiek novietoti blakus konteineriem. Lai mazinātu šos riskus Plāna pārskata periodā, teritorijās, kur tas ir tehniski un ekonomiski pamatoti, tiek rekomendēti prioritāri dalītās vākšanas konteinerus izsniegt individuāliem klientiem, tādējādi tiek nodrošināts, ka klients atbild gan par konteineru saturu, gan regulāras konteineru iztukšošanas organizēšanu samazinot piegružošanas riskus. Šāds risinājums veicina arī atkritumu radītāju iesaistīšanos dalītajā vākšanā, jo sistēma tiek padarīta pieejamāka, ērtāk lietojama. Tāpat pie alternatīvajiem risinājumiem dalītās vākšanas sistēmas pilnveidošanai jāatzīmē šķirotu atkritumu savākšanas laukumu skaita palielinājumu un jaunu obligāto laukumos pieņemamo atkritumu plūsmu noteikšana.

2) Bioloģisko atkritumu dalītā vākšana

Atbilstoši normatīvajam regulējumam līdz 2023. gada 31. decembrim ir jāizveido sistēmas, kas nodrošina, ka bioloģiskie atkritumi tiek savākti dalītā veidā vai pārstrādāti to rašanās vietās. Plāna izstrādes gaitā, vērtējot iespējamās alternatīvas secināts, ka dalītās vākšanas nodrošināšana jebkuram atkritumu radītājam reģiona teritorijā (kā tas tiek nodrošināts nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas gadījumā) nebūs tehniski un ekonomiski pamatota un radīs būtisku slogu uz atkritumu apsaimniekošanas maksu, turklāt prognozējamie vides ieguvumi varētu būt zemāki nekā resursu patēriņš šāda apsaimniekošanas modeļa īstenošanai. Jāņem vērā, ka lai gan bioloģiskie atkritumi veido būtisku īpatsvaru no kopējās sadzīves atkritumu masas, tilpuma mērvienībās šis īpatsvars ir zemāks kā arī bioloģiskie atkritumi antisanitāru apstākļu rašanās novēršanas nolūkā ir izvedami biežāk nekā nešķiroti sadzīves atkritumi, kas nosaka nepieciešamību izmantot mazāka tilpuma konteinerus, veikt biežāku to iztukšošanu, tā rezultātā būtiski palielinot resursu patēriņu. Attiecībā uz bioloģisko atkritumu dalīto vākšanu kā alternatīvs risinājums nav izmantojami arī publiski pieejami sadzīves atkritumu dalītās vākšanas punkti, jo bioloģisko atkritumu izvešana (atšķirībā no izlietotā iepakojuma, kas tiek savākts publiski pieejamajos punktos) ir maksas pakalpojums, attiecīgi maksas iekasēšana un principa “piesārņotājs – maksā” piemērošana, izmantojot publiski pieejamos punktus, nav īstenojama. Kā optimālais risinājums sistēmas ieviešanas sākumstadijā ir paredzēts dalītās vākšanas pakalpojuma nodrošināšana:

1) pilsētās un lielākās apdzīvotās vietās, kur dalītā vākšana ir tehniski un ekonomiski pamatota, piemēram, pilsētu aglomerācijās;

2) tāpat paredzēta mājkompostēšanas sistēmas attīstība veicinot (tehniskais atbalsts un informācijas nodrošināšana) bioloģisko atkritumu pārstrādi mājāsaimniecībās, kur tā ir tehniski īstenojama, piemēram, individuālās mājas pilsētās, lauku viensētās;

3) sašķirotu bioloģisko atkritumu pieņemšana šķirotu atkritumu savākšanas laukumos.

3) Risinājumi atkritumu apsaimniekošanai teritorijās ar zemu apdzīvotības blīvumu

Nešķirotu sadzīves atkritumu savākšana neatkarīgi no dzīvesvietas tiek nodrošinātā katram atkritumu radītājam. Teritorijās ar zemāku apdzīvotības blīvumu un, attiecīgi mazāko radīto atkritumu apjomu, tiek noteikts retāks atkritumu izvešanas grafiks, tādējādi samazinot transporta izmaksas, kā arī attiecīgi - atkritumu pārvešanas radītās ietekmes uz vidi. Kā alternatīva attiecībā uz sadzīves atkritumu dalīto vākšanu teritorijās ar zemu apdzīvotības blīvumu ir plānots paplašināt šķirotu atkritumu savākšanas laukumu tīklu, tādējādi sniedzot iespēju šo teritoriju iedzīvotājiem iesaistīties atkritumu šķirošanā, kā arī nodrošinot plašāku nododamo atkritumu klāstu salīdzinājumā ar sadzīves atkritumu dalītās vākšanas punktiem (piemēram, māsaimniecībās radītie liela izmēra atkritumi, būvniecības atkritumi, sadzīves bīstamie atkritumi u.c. plūsmas, kuras nav iespējams nodot sadzīves atkritumu dalītās vākšanas punktos). Vienlaikus, arī lauku teritorijās tiek saglabāta sadzīves atkritumu dalītās vākšanas punktu sistēma.

4) Māsaimniecībās radīto būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apsaimniekošana

Apskatot līdzšinējos risinājumus māsaimniecībās radīto būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apsaimniekošanā optimizēšanai kā alternatīvs risinājums tiek paredzēts, ka šī atkritumu plūsma būs obligāti pieņemamo šķirotu atkritumu plūsmu sarakstā katrā šķirotu atkritumu savākšanas laukumā, kas nozīmē, ka atkritumu radītājiem veicot nelielus mājokļa remonta darbus nebūs atkritumu izvešanai jāņem nomā lielizmēra būvniecības atkritumu kontainers, kurš dažkārt vairākas reizes pārsniedz izvedamo atkritumu apjomu. Tā vietā atkritumu radītājs saviem spēkiem varēs atkritumus nogādāt šķirotu atkritumu savākšanas laukumā un atbrīvoties no tiem videi drošā veidā.

Alternatīva „nulles” scenārijs (Plāna projekts netiek realizēts) netika izskatīts, jo „nulles” scenārija gadījumā netiek veicināta ilgtspējīga ražošana, netiek veikta atkritumu dalītās vākšanas turpmāka attīstīšana, netiek pilnveidota atkritumu apsaimniekošanas sistēma, netiek pilnveidota atkritumu pārstrāde un reģenerācija u.c. ar atkritumu apsaimniekošanas attīstību saistītas aktivitātes.

Stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, problēmas

SIVN izstrādes nepieciešamību nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīvā 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu iekļautās prasības. Tās mērķis ir noteikt kārtību, kādā izvērtē plānošanas dokumentu īstenošanas radīto iespējamo ietekmi uz vidi un iesaista sabiedrību dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā, kā arī izstrādā priekšlikumus, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi un vidi. Atbilstoši direktīvā noteiktajam, visām ES dalībvalstīm, tai skaitā Latvijai, sākot ar 2004. gada 21. jūliju, SIVN veikšana ir obligāta visiem plānošanas dokumentiem, kuru ieviešana var būtiski ietekmēt vidi un cilvēku veselību. Minētās direktīvas prasības Latvijā ir iestrādātas likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, kā arī iekļautas Noteikumos Nr. 157 likumdošanas prasības paredz SIVN procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi.

Veicot vides pārskata sagatavošanu, tika lietoti šādi pamatprincipi:

1) Vides pārskata gatavošana tika uzsākta vienlaikus ar Plāna projekta izstrādi, ievērojot principu, ka SIVN izdarāms iespējami agrākā plānojuma sagatavošanas etapā;

2) SIVN novērtējums tika gatavots paralēli Plāna izstrādei, lai novērtētu Plāna projektā paredzēto pasākumu realizācijas ietekmi uz vidi un nodrošinātu tā rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu, piemēram, teritorijas plānojuma izstrādē.

Vides pārskatā iekļauj informāciju, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, tā vietu plānošanas dokumentu hierarhijā un izstrādes un detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā, lai novērstu novērtējuma dublēšanos. Tiek izmantota publiski pieejama informācija – indikatori, dažādu politikas plānošanas dokumentu analītiskā daļa, veikts datu apkopojums, statistiskā analīze, kā arī ņemtas vērā atbilstošas normatīvo aktu prasības. Tāpat Plāna izstrādē notika konsultācijas ar Viduslatvijas AAR ietilpstošajām pašvaldībām, SAP “Brakšķi” apsaimniekotāju SIA “Jelgavas komunālie pakalpojumi”, VI, DAP, VVD.

Pārējās darbības, kurām nav būtiskas ietekmes uz vidi vai to ietekme ir tikai pozitīva, piemēram, sabiedrības izglītošana, dalītās vākšanas infrastruktūras attīstība, tiks izskatītas un saskaņotas atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

SIVN ziņojuma sagatavošanas laikā būtiskas problēmas, apkopojot un analizējot nepieciešamo informāciju, netika novērotas. Tāpat plāna realizācija nesaistās ar papildus vides problēmām, jo atkritumu apsaimniekošana paredzēta SAP "Brakšķi" teritorijā, kurā aptuveni 15 gadi norisinās darbības ar atkritumu apsaimniekošanu, tai sk. iepriekšējos gados veiktas plaša spektra izpētes esošās vides stāvokļa novērtēšanai. Arī līdzšinējā darbībā SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" nav novērotas vērā ņemamas problēmas vai grūtības. Visas problēmsituācijas ir tikušas savlaicīgi apzinātas un risinātas, tādējādi novēršot vides piesārņojumu, avārijas risku vai citu iespējamu negadījumu.

10 Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Ņemot vērā to, ka RAAP galveno aktivitāšu īstenošanai (; biošūnas pārveide par apglabāšanas šūnu; BNA pārstrādes iekārtas būvniecība; poligona gāzes savākšanas sistēmas nākamās kārtas izbūve; atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai iekārtu darbības pilnveidošana; notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izveide infiltrāta attīrīšanai; reversās osmozes attīrīšanas iekārtas iegāde, pilnveidošana; šķirotu atkritumu savākšanas laukumu pilnveidošana jaunu dalīto atkritumu veidu pieņemšanai; dabasgāzes kvalitātes biometāna sagatavošanas iekārtas - iekārtas poligona gāzes, t.sk. gāzes no BNA anaerobās fermentācijas iekārtām attīrīšanai un sagatavošanai, lai gāzi izmantotu kā degvielu autotransportam, ievadīšanai dabasgāzes tīklā vai izmantotu citiem energoresursu ieguves mērķiem) ir izvēlēta SAP "Brakšķi" teritorija, un šai teritorijai 2002. gadā ir veikta ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, kā arī šobrīd SIA "VentEko" veic IVN ziņojuma izstrādi un darbība poligonā notiek saskaņā ar Piesārņojuma atļaujas nosacījumiem, tad nav paredzams, ka Plāna projektam būs ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām vai Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām dabas teritorijām *Natura 2000* teritorijām. Tāpat SAP "Brakšķi" Plāna darbības periodā paredzēta meliorācijas sistēmas rekonstrukcija, pievedceļa/-u seguma atjaunošana, piegulošās teritorijas sanācijas darbi un vides monitoringa sistēmas attīstība.

Likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” un tam pakārtoto Ministru kabineta noteikumos noteiktās prasības un nosacījumi ņemti vērā, veicot paredzētās darbības un tai piegulošo teritoriju bioloģiskās daudzveidības izpēti un novērtējumu, kā arī, identificējot tuvākās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, tai skaitā *Natura 2000* teritorijas un izvērtējot paredzētās darbības īstenošanas iespējamo ietekmi uz tām, iespējamo ietekmju būtiskumu un kompensācijas pasākumu izstrādes nepieciešamību. Tāpat, novērtējot paredzēto darbību, ir veikta SAP "Brakšķi" piegulošās teritorijas bioloģiskās daudzveidības izpēte, īpašu uzmanību pievēršot iespējamai īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, un to esamību uzņēmuma teritorijas tuvumā.

Gadījumā, ja paredzētās darbības būtiski negatīvi ietekmē *Natura 2000* teritorijas, ir noteikti kompensēšanas pasākumi. Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (43. pants) nosaka sekojošo: paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem; ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrībai nozīmīgu interešu, arī sociālo vai ekonomisko interešu, apmierināšanai; ja Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijā (*Natura 2000*) ir sastopamas Sugu un biotopu aizsardzības likumam pakārtotajā normatīvajā aktā noteiktās Latvijā sastopamās Eiropas Savienības prioritārās sugas vai biotopi, paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzības, sabiedrības drošības vai vides aizsardzības interesēs.

SAP "Brakšķi" infrastruktūra ir attīstīta gan no inženiertehnisko risinājumu, gan vides aizsardzības prasību viedokļa, tādēļ ir rekomendējama to turpmāka kā RAAP galveno aktivitāšu ieviešanas teritorija, izrietoši ar atkritumu apsaimniekošanas aktivitātēm nepakļaujot jaunas teritorijas.

Secināms, ka videi un iedzīvotājiem radītie traucējumi vai zaudējumi RAAP aktivitāšu īstenošanas rezultātā tiek iespējami mazināti, jo darbība plānota teritorijā, kur jau līdz šim notikusi un turpinās atkritumu apsaimniekošana, ievērojot saistošo normatīvo aktu prasības, attiecīgi nav nepieciešams ieviest kompensējošos pasākumus.

11 Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums

SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" jau ilggadēji veicot atkritumu apsaimniekošanu Zemgales atkritumu apsaimniekošanas reģionā (šobrīd), pastāvīgi attīsta pielietotās apsaimniekošanas metodes un tehnoloģijas. Kopumā ieviešot Plānā paredzētās aktivitātes tiek veicināta Viduslatvijas AAR teritorijas līdzsvarota attīstība, tostarp pareizi organizējot atkritumu apsaimniekošanu tiek samazināti riski negatīvai ietekmei uz apkārtējo vidi, tostarp pārrobežu kontekstā.

Secināms, ka RAAP projektā paredzēto darbību īstenošana neradīs nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi, tiks veicināta vides kvalitātes uzlabošanās valstī, tādējādi labvēlīgi ietekmējot arī kopējo vides stāvokļa uzlabošanos, piemēram Baltijas reģionā.

12 Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai

Lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, Vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā, būs jāveic plānošanas dokumenta īstenošanas monitorings.

Vides monitorings ir sistemātiski, regulāri un mērķtiecīgi vides stāvokļa, sugu un biotopu, kā arī piesārņojuma emisiju novērojumi, mērījumi un analīze.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”, lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, Vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā, izstrādātājs, ņemot vērā VPVB atzinumu par Vides pārskatu, veic plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringu. Plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta, veicot vides monitoringu, kā arī citu informāciju, kas ir pieejama izstrādātājam. Izstrādātājs sastāda monitoringa ziņojumu un atzinumā par Vides pārskatu noteiktajā termiņā iesniedz to VPVB. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu.

Atbilstoši Noteikumiem Nr. 397, VARAM atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmas ieviešanu novērtē ne retāk kā reizi četros gados.

Papildus valsts iestāžu veiktajam vides monitoringam arī komersanti (operatori) nodrošina monitoringu saskaņā ar vides normatīvajiem aktiem un nosacījumiem, kas ietverti iestāžu izsniegtajās atļaujās. Komersanti informāciju par monitoringa rezultātiem iesniedz valsts vides aizsardzības iestādēs vides normatīvajos aktos, atļaujās un statistiskajos pārskatos noteiktajā kārtībā un attiecīgos termiņos.

Vides monitoringa programma 2021. - 2026. gadam izstrādāta pamatojoties uz Vides politikas pamatnostādņēm 2021. - 2028. gadam. Programmā noteikts VARAM padotībā esošo iestāžu – MMC, DAP, Latvijas Hidroekoloģijas institūta un VVD Radiācijas drošības centra – veiktā un organizētā monitoringa tīkls, parametri, regularitāte un izmantojamās metodes.

Vides monitoringa programmas galvenais uzdevums ir radīt tādu monitoringa informācijas sistēmas struktūru, lai tiktu nodrošināta:

- Latvijas republikas tiesību aktos noteikto prasību izpilde;
- Eiropas Savienības tiesību aktu, kā valsts politisko prioritāšu, prasību izpilde;
- Starptautisko konvenciju, kurām Latvija ir pievienojusies, prasību izpilde.

Vides monitoringa programma izstrādāta pamatojoties uz vadlīnijām, tiesību aktiem, tehniskajām prasībām, metodiskajiem norādījumiem u.c. dokumentiem, kas regulē iepriekš minēto dokumentu ieviešanas kārtību. Vides monitoringa programma iedalīta četrās nodaļās:

1. Gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa programma;
2. Ūdeņu monitoringa programma;
3. Zemes monitoringa programma;
4. Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programma.

Monitoringa pasākumi, tā būtiskākie identificējamie indikatori apkopoti 10. tabulā.

Monitoringa pasākumu un to būtiskāko indikatoru apkopojums

Nr. p.k.	Pasākums	Atbildīgie	Būtiskākie indikatori
1.	Gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa programma	VARAM, LVĢMC sadarbībā ar citām iesaistītām institūcijām, VVD Radiācijas drošības centrs	<ul style="list-style-type: none"> • Emisijas (tai sk. smakas) no poligona esošās infrastruktūras, atkritumu laukumiem, pārkraušanas stacijām un dalītās savākšanas punktiem • Vides trokšņa atbilstība pieļaujamajiem trokšņa robežlielumiem • Esošie un plānotie prettrokšņu pasākumi
2.	Ūdeņu monitoringa programma	LVĢMC, Latvijas Hidroekoloģijas institūts	<ul style="list-style-type: none"> • Virszemes ūdeņu, gruntsūdens, sadzīves notekūdeņu kvalitātes kontrole
3.	Zemes monitoringa programma	LĢIA, LVĢMC	<ul style="list-style-type: none"> • Augšnes un grunts kvalitātes novērtējums
4.	Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programma	DAP	<p><i>Attiecināms uz gadījumiem, ja tiek plānota jauna atkritumu krātuves izbūve vai esošās paplašināšana:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Atradņu skaits, populācijas lielums • Sugu sastopamība (klātbūtne) • Biotopu kvalitātes izmaiņas
5.	Atkritumu apsaimniekošanas iekārtu darbības monitorings	Komersanti	<ul style="list-style-type: none"> • Emisiju daudzums gaisā no stacionārajiem izmešu avotiem • Trokšņa piesārņojums no atkritumu apstrādes iekārtām un transporttehnikas
6.	Atkritumu uzskaitē un statistikas apkopošana	AARC, LVĢMC, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	<ul style="list-style-type: none"> • Sadzīves atkritumu atkārtotas izmantošanas un pārstrādes mērķu izpilde • Dalīti savākto sadzīves atkritumu daudzums • Kopējais radītais un savāktais sadzīves atkritumu daudzums • Izveidoto atkritumu šķiroto atkritumu savākšanas laukumu skaits • Izveidoto sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktu skaits • Poligonā apglabāto sadzīves atkritumu apjoms • Atkritumu plūsmas monitorings
7.	Plāna ieviešana	AARC, VARAM	<ul style="list-style-type: none"> • Ziņojuma sagatavošana • Sagatavotā ziņojumā izvērtēšana, informatīvā ziņojuma sagatavošana

13 Vides pārskata kopsavilkums

Viduslatvijas Plāna projekts ir izstrādāts atbilstoši "Atkritumu apsaimniekošanas likuma" 9. panta 3. daļai un Noteikumiem Nr. 397. Apstiprinot Viduslatvijas AAR plānu, pastarpināti tiek veicināta arī "Atkritumu apsaimniekošanas likumā" izvirzīto mērķu sasniegšana, proti, aizsargāta vide, cilvēku dzīvība un veselība, novērsta/mazināta atkritumu rašanās, nodrošinot Latvijas teritorijā radīto atkritumu dalītu savākšanu, reģenerācija un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšana, tāpat arī veicināta dabas resursu efektīva izmantošana, tādējādi palielinot Latvijas konkurētspēju un veicinot pāreju uz aprites ekonomiku.

Vides pārskats par AAVP 2021. - 2027. gadam ir sagatavots saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4. panta trešās daļas 1. punktam un Noteikumiem Nr.157. Tostarp likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”⁵ ir paredzētas darbības, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums.

Tāpat SIVN izstrādes nepieciešamību nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīvā 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu iekļautās prasības, kuras mērķis ir noteikt kārtību, kādā izvērtē plānošanas dokumentu īstenošanas radīto iespējamo ietekmi uz vidi un iesaista sabiedrību dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā, kā arī izstrādā priekšlikumus, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi un vidi. Attiecīgi šai direktīvā izvirzītās prasības ir jāņem vērā arī Latvija izstrādājot plānošanas dokumentus, kuru ieviešana var būtiski ietekmēt vidi un cilvēku veselību.

Kopumā likumdošanas prasības paredz SIVN procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā apskatītas plānošanas dokumenta iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi. Vides pārskata sagatavošana tika uzsākta vienlaikus ar Plāna projekta izstrādi, kas uzsākta 2022. gada decembrī.

Viduslatvijas AAR plāns atbilst reģionāla līmeņa attīstības plānošanas dokumentam. Jelgavas valstspilsētas pašvaldība, Dobeles novada pašvaldība un Jelgavas novada pašvaldība organizē Viduslatvijas AAR plāna izstrādi un sagatavotais Viduslatvijas AAR plāns atbilstoši "Atkritumu apsaimniekošanas likumam" tiks nodots apstiprināšanai Viduslatvijas AAR ietilpstošajām pašvaldībām. Plāns hierarhiski aizvieto „Zemgales reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2014. - 2020. gadam”.

Vides pārskata sagatavošanas procesā tika pielietoti šādi galvenie pamatprincipi:

- 1) Vides pārskata gatavošana tika uzsākta vienlaikus ar Plāna projekta izstrādi, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums izdarāms iespējami agrākā plānojuma sagatavošanas etapā;
- 2) SIVN tika gatavots paralēli plāna izstrādei, lai novērtētu Plāna projektā paredzēto pasākumu realizācijas ietekmi uz vidi un nodrošinātu tā rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu teritorijas plānojuma izstrādē.

Pielietotās metodes:

- 1) veikta informācijas analīze - analizēti Plāna projekta materiāli, normatīvo aktu prasības;
- 2) izvērtēti Plāna projekta izstrādes laikā organizēto sanāksmju laikā un reģiona pašvaldību aptaujas rezultātā iegūtie viedokļi un priekšlikumi.

Plāna projekta un Vides pārskata izstrāde tiek nodrošināta saskaņā ar Noteikumu Nr. 157. prasībām, ievietojot izstrādātāja tīmekļvietnē paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar Vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, kā arī nododot minēto paziņojumu VPVB ievietošanai tīmekļvietnē. Tāpat atbilstoši Noteikumos Nr. 157. V. nodaļā izvirzītajam, par Plāna projekta un Vides pārskata sagatavošanas procesu dažādās tā stadijās tiek informēta sabiedrība, organizācijas un attiecīgās institūcijas.

Sabiedrības līdzdalība Plāna projekta un Vides pārskata izstrādē tika nodrošināta saskaņā Noteikumu Nr. 157 un Noteikumu Nr. 397 prasībām, ievietojot SIA "Geo Consultants", Jelgavas valstspilsētas pašvaldības, Jelgavas novada pašvaldības un Dobeles novada pašvaldības tīmekļvietnēs paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar Vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, kā arī nodod minēto paziņojumu VPVB elektroniskā veidā ievietošanai tā mājas lapā. Tāpat tiek organizēta sabiedriskās apspriešanas sanāksme.

Saskaņā ar Noteikumiem Nr. 397, izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas plānu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklauššanu atbilstoši normatīvajiem aktiem

⁵ <https://likumi.lv/ta/id/51522#piel2>

par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par SIVN, nodrošinot iespēju vismaz 30 dienas iesniegt priekšlikumus par attiecīgo plāna projektu. Sabiedrības viedokļus izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgā plāna apstiprināšanu.

Plāna projekta izstrādes laikā notika vairākas Plāna izstrādes darba grupas sanāksmes, kurās piedalījās pašvaldību un pašvaldību atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu pārstāvji, ir notikušas konsultācijas ar DAP, VI un VVD.

SIA "Geo Consultants" sadarbībā ar Jelgavas valstspilsētas pašvaldību uzsākot darbu pie Plāna izstrādes, 2023. gada janvārī veica reģiona pašvaldību un pašvaldībās strādājošo atkritumu apsaimniekošanas komersantu aptauju ar mērķi veikt esošās situācijas novērtējumu un gūt priekšlikumus atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabošanai AAR un ieviest reģiona iedzīvotājiem nepieciešamos pasākumus atkritumu saimniecībā.

Vides pārskatā ir sniegta informācija par Plāna projekta galvenajiem mērķiem, plānotajiem pasākumiem 2023. - 2027. gadā visā reģionā kopumā, kā arī sniegts ieskats par atkritumu apsaimniekošanu Viduslatvijas AAR ierīkotajā SAP "Brakšķi".

Plāna darbības laikā no 2023. līdz 2027. gadam sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un plūsmām, kas izriet no Eiropas Savienības direktīvu prasībām, ir apkopoti 11. tabulā.

11. tabula

**Sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām,
kas izriet no Eiropas Savienības direktīvu prasībām**

Direktīva	Sasniedzamie rezultātīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu	izveidot dalītas savākšanas sistēmas tekstmateriāliem (11.panta 1.punkta trešā rindkopa)	līdz 2025. gada 1. janvārim (atbilstoši nacionālajai likumdošanai 2023. gada 1. janvāris)
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 55 % pēc masas; (11.panta 2.daļas c)apakšpunkts)	līdz 2025. gadam
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 60 % pēc masas; (11.panta 2.daļas d)apakšpunkts)	līdz 2030. gadam
	atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 65 % pēc masas (11.panta 2.daļas e)apakšpunkts)	līdz 2035. gadam
	izveidot dalīto savākšanu māsaimniecībās radītajām bīstamo atkritumu plūsmām (20.panta 1.punkts)	2025. gada 1. janvāris
	izveidot dalītas savākšanas sistēmu bioloģiskajiem atkritumiem (22.panta 1.punkts)	Sākot no 2023. gada 31. decembra
	līdz vismaz 70 % pēc svara palielināt nebīstamo būvniecības atkritumu un ēku nojaukšanas atkritumu, kas nav atkritumu saraksta 17 05 04 kategorijā definētie dabiskie materiāli, sagatavošanu atkārtotai	Visā plāna darbības laikā

Direktīva	Sasniedzamie rezultatīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
	izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	
Padomes 1999.gada 26.aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem	poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10 % no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara) vai ir vēl mazāks. (5.panta 5.punkts)	2035. gads
Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20.decembra Direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu	pārstrādāt 60 % no izlietotā iepakojuma (6.panta 11.punkta f) apakšpunkts) un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus (6.panta 11.punkta g)apakšpunkts: - 50 % pēc svara plastmasām; - 25% pēc svara kokam; - 70% pēc svara melnajiem metāliem; - 50% pēc svara attiecībā uz alumīniju; - 70 % pēc svara stiklam; - 75 % pēc svara papīram un kartonam	2025. gada 31. decembris
	pārstrādāt 70 % no izlietotā iepakojuma (6.panta 11.punkta h) apakšpunkts) un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus (6.panta 11.punkta i)apakšpunkts: - 55 % pēc svara plastmasām; - 30 % pēc svara kokam; - 80 % pēc svara melnajiem metāliem; - 60 % pēc svara attiecībā uz alumīniju; - 75 % pēc svara stiklam; - 85 % pēc svara papīram un kartonam	2030. gada 31. decembris
Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18.septembra Direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (7.panta 2.punkts)	visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 95% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā. Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un pārstrādāt vismaz 85 % apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā	Visā plāna darbības laikā
Padomes 2012. gada 4.jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)	palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados. (7.panta 1.un 3.punkts)	Līdz 2021. gada 13. augustam
	palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85 % no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA. 7.panta 1.un 3.punkts)	2021. gada 14. augusts

Direktīva	Sasniedzamie rezultatīvie rādītāji	Sasniedzamie termiņi
	nodrošināt EEIA reģenerāciju un pārstrādi atbilstoši Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā un III pielikumā noteiktajiem reģenerācijas un pārstrādes rādītājiem	Visā plāna darbības laikā
Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006. gada 6.septembra 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK	savākt 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara	Visā plāna darbības laikā

(Avots: "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam stratēģiskā ietekme uz vidi novērtējuma vides pārskats", SIA "Geo Consultants" 2020. gads)

Nacionālā līmeņa atkritumu apsaimniekošanas mērķi un uzdevumi noteikti AAVP un ir sekojoši:

- novērst atkritumu rašanos un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;
- nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem un veicinot, ka resursi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā aprītē tautsaimniecībai noderīgā veidā;
- nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, veicinot attiecīgu produktu politiku, bīstamo un videi kaitīgo vielu ierobežojumus un pilnveidojot patērētāju informētību; veicināt apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā.

Vides pārskatā ir ietverts arī esošā vides stāvokļa apraksts, kā arī izskatītas ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas. Tāpat tika izskatītas Plāna realizācijas alternatīvas.

Ja Plāna projektā paredzētie pasākumi netiek īstenoti, netiks samazināts radīto un apglabāto atkritumu apjoms, atkritumi netiks izmantoti kā resursi vai otrreizējie materiāli, turpināsies aktīva SAP "Brakšķi" aizpildīšana, pārstrādājami atkritumi netiks pārstrādāti sakarā ar pārstrādes jaudu trūkumu, kā rezultātā turpināsies neracionāla dabas resursu izmantošana. Plāna projektu nerealizējot, turpināsies apdraudējums vides kvalitātei visā Viduslatvijas AAR.

SAP "Brakšķi" infrastruktūra ir attīstīta gan no inženiertehnisko risinājumu, gan vides aizsardzības prasību viedokļa, tādēļ ir rekomendējama to turpmāka kā AARC pilnveidošana. Līdzšinējo funkciju optimizācijai un jaunu atkritumu apsaimniekošanas darbību ieviešanai ir nepieciešama vairāku aktivitāšu īstenošana. Ieviešot jaunas atkritumu apsaimniekošanas darbības, katrs gadījums tiks izskatīts atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tāpat, pēc nepieciešamības, tiks lemts par kompensēšanas pasākumiem attiecībā uz *Natura 2000* teritorijām.

Ieviešot pasākumus, kas saistīti ar atkritumu rašanos novēršanu, paredzama vides stāvokļa uzlabošana, jo tas samazinās atkritumu poligonos nodoto atkritumu daudzumu, veicinās tādu materiālu izmantošanu, kas rada mazāku ietekmi uz vidi, ņemot vērā pilnu iekārtas dzīves cikla analīzi, arī veicinās dažādu atkritumu veidu atkārtotu izmantošanu. Nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi Plāna projektā paredzēto darbību īstenošanas laikā netiek prognozēta.

Saskaņā Noteikumu Nr. 397 13. punktu, VARAM atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmas ieviešanu novērtē ne retāk kā reizi četros gados. VARAM par novērtēšanas rezultātiem sagatavo informatīvo ziņojumu un, ja nepieciešams, grozījumus attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas plānā vai programmā.

Ņemot vērā to, ka Viduslatvijas AAR esošā SAP "Brakšķi" ir ierīkota atkritumu apglabāšanas krātuve un nepieciešamā infrastruktūra atkritumu pieņemšanai, apstrādei un apglabāšanai, kā arī poligonā notiek atkritumu atbilstoša apsaimniekošana saskaņā ar spēkā esošo normatīvo aktu prasībām, šī teritorija ir rekomendējama turpmāka kā AARC pilnveidošana. Secināms, ka poligona esošā darbība un dažāda līmeņa plānošanas dokumenti un attīstības plāni, kā arī piegulošo teritoriju izmantošanas raksturs savstarpēji nekonfliktē un atbilst pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem zemes lietošanas mērķiem un saimnieciskās darbības iespējām.

Plānā paredzēto pasākumu īstenošanas mērķis ir AAVP un atkritumu apsaimniekošanas nozares normatīvajos aktos noteikto rādītāju sasniegšana attiecībā uz aprites ekonomikas principu ieviešanu, atkritumu kā resursa izmantošanu un radīto atkritumu apjomu samazināšanu. Plānā ir vērtēta paredzēto pasākumu sasaiste ar reģiona pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos iekļautajiem pasākumiem, projektiem un teritorijas attīstības risinājumiem. Kopumā secināms, ka Viduslatvijas AAR ietilpstošo pašvaldību plānotie pasākumi ir atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas sektora attīstības tendencēm un ir vērsti uz reģionā un valstī noteikto mērķu sasniegšanu, vienlaikus, veicot pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu aktualizāciju, rekomendējams pārskatīt tajos iekļautos pasākumus un papildināt pasākumu plānu, īpaši vēršot uzmanību uz iedzīvotāju informēšanu un izglītošanu, atkritumu rašanās novēršanu un to atkārtotu izmantošanu veicinošiem pasākumiem.

Vērtējot valstiskā mērogā ikviena AAR plāna apstiprināšana un secīgi tā ieviešana var mazināt atkritumu rašanos, nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību.

Apstiprinot AAR plānu, kopumā tiek veicināta Viduslatvijas AAR teritorijas līdzsvarota attīstība un būtiski tiek samazināti riski negatīvai ietekmei uz apkārtējo vidi.